

DIALÓGUS

**A Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Karának kiadványa**

2004

Felelős kiadó: Dr. Szabó Imre
az SZTE ÁJTK dékánja

Felelős szerkesztő: Dr. Balogh Elemér
baloghe@juris.u-szeged.hu

Nyomdai munkák: „Norma” Nyomdász Kft.
Hódmezővásárhely

Tisztelt Olvasó!

Ismét nagy szeretettel köszöntöm kedves egykori hallgatóinkat. Hihetetlenül gyorsan elröppent a 2004. esztendő is, az ember szinte beleszédül... Amikor úgy érezzük, hogy a mögöttünk hagyott idő a kelleténél sebesebb röppályán halad, az azt is jelenti, hogy egészében kellemes, tartalmas és örömteli események szereplői és tanúi voltunk. Karunk életéről is elmondható, hogy évről évre mozgalmasabb, egyre több beszámolnivalónk akad. Emellett nagy örömömre szolgál, hogy valaha volt hallgatóink közül ismét akadtak bátor tollforgatók, akik beszámoltak évfolyam-találkozásukról. Ugyanerre buzdítok másokat is; szívesen adunk hírt akár több hajdani évfolyam öszejeveteléről is. Annál inkább, mert a jelenlegi kreditalapú képzésben az évfolyam fogalma is elenyészett, az oktatás atomizálódik, az értékes hagyományok emlékének ápolása ma mindennél fontosabb.

Korszakos változások kapcsolódnak karunk életében a 2004. esztendőhöz, csak a legfontosabbakat említve: utolsó alkalommal tartottunk felvételiket (a jövőben már az érettségien elért eredmények irányítják a felvételt), megszűnt a kari könyvtár (a gyönyörű új központi egyetemi könyvtárba integrálódott), valamint káprázatos díszkivilá-

gítást kapott lófari épületünk. Ezúttal a Jogtörténeti Tanszék mutatkozik be, a tudományos „fazonú” oldalakon pedig mostantól a karunk oktatói által szervezett konferenciák mellett az ő részvételükkel lebonyolított előadásokról is hírt adunk. Persze a humor sem hiányozhat — erről Veres professzor gondoskodott, aki volt szíves lejegyezni azokat az anekdota emlékeit, melyek nemcsak szóban, hanem nyomtatásban is közölhetők és élvezhetők. A karunk sokoldalú támogatását végző Pólay Elemér Alapítvány jegyzetkiadásba fogott és egy tudományos sorozatot is útjára bocsátott. Minderről bővebben a további lapokon: jó olvasást kívánok!

Dr. Szabó Imre
egyetemi docens, dékán

A Jogtörténeti Tanszék

Igaz, az egyetem elnevezése időről időre változott – először Kolozsvári (1872–1881), Ferenc József (1881–1945), majd Szegedi (1945–1962) és József Attila (1962–1999), s most újra Szegedi Tudományegyetemnek hívták/hívják az *alma matert* –, a jogtörténeti tanszéki kontinuitás jeles oktatói által máig fennáll. 1872-ben *Óvári Kelemen* (1844–1925) alapította a tanszéket, melyet utódjaként *Bochkor Mihály* (1877–1920) vezetett 1917-től 1920-ig, majdan *Erekly István* (1876–1943) vette át 1921 és 1927 között, akit *Iványi Béla* (1878–1964) követett 1938-ig. 1940-ig ismét Erekly adta elő ideiglenesen a jogtörténetet, majd az immár Kolozsvárra költöző egyetemen *Bónis György* (1914–1985) kezdte meg professzori pályáját (1940–1947), aki folytatta azt 1947-ben Szegeden is. 1957-ben ő távozni kényszerült, utóda *Maday Pál* (1914–1992) lett, akit 1965-ben *Both Ödön* (1924–1985) váltott fel húsz évre. 1985-ben

bekövetkezett halála után három évig *Tóth Árpád* (*1927) vezette a tanszéket, s 1988-tól napjainkig is *Ruszoly József* (*1940) a jogtörténeti stúdium és a kutatások legfőbb irányítója Szegeden.

A Jogtörténeti Tanszéken elismerten lendületes kutató- és aktív oktatói munka folyik. Munkatársai kiemelkedő feladatuknak tekintik a tudomány művelését, az alkotmány- és jogtörténeti ismeretanyag állandó bővítését. Minderről a rendszeresen frissített tanszéki publikációs jegyzék is bizonyosságot nyújt. E helyütt a tanszék munkatársait kutatási szakterületük kronológiájának rendjében mutatjuk be.

Blazovich László egyetemi tanár, a történelem tudomány doktora a középkori magyar és egyetemes jogtörténet: azon belül a városi jog fejlődésének, valamint a jogkönyvek keletkezésének és egymásra való hatásának kutatója. Figyelmét emellett a peres eljárás történetére is kiterjesztette: a Csanád nemzetség, s ben-

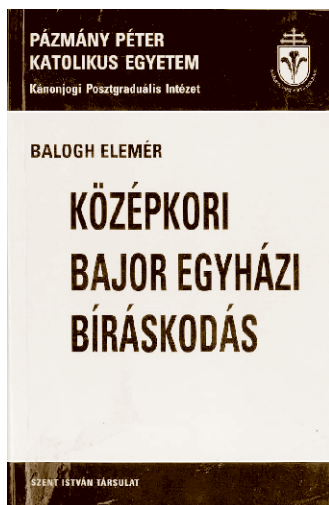

ne a Telekdiék 1568 és 1572 között folytatott perét dolgozta fel Géczi Lajossal monografikus formában. Buda város jogkönyvének elemzéssel gazdagított kiadásához az akadémiai doktori értekezésének témáját is adó várostörténeti kutatások segítették hozzá. Jelentőségét mutatja, hogy nem csupán Magyarországon használják a szakemberek, hanem Romániában, Szlovákiában és Németországban is érdeklőnek íranta. Egyúttal meghozta számára a középkori jogkönyvek kutatásának lehetőségét is: leginkább a Zipser Willkür és a Szásztükör irányába – az utóbbi első magyar nyelvű kiadásán napjainkban is munkálkodik. Munkásságából kiemelkedik továbbá a Kristó Gyula szellemi vezetésével útjára indult Anjou-kori magyar oklevéltár regesztákban történő közreadásába való termékeny bekapcsolódás is, amely a sorozatban már több kötetet eredményezett. Negyedszázada (1980 óta) a Csongrád Megyei Levéltár igazgatója.

Villányi József egyetemi tanársegéd a francia középkori és koraújkori intézményekhez nyújt adalékot sajátos fórumok, a parlamentek bíráskodásának vizsgálatával.

Balogh Elemér egyetemi tanár kutatásai két főbb irányba haladnak: részint a kevesek által művelt középkori egyházi bíráskodás, részint a Both Ödöntől “megörökölt” témakör, a reformkori

magyar büntetőjog története felé. Kiemelkedő jelentőségű vállalkozása volt Bónis György legfontosabb kiadatlan kéziratának megjelentetése „Szentszéki regeszták” címmel (1997), valamint a „Hűbériség és rendiség a középkori magyar jogban” című monográfiájának újbóli kiadása (2003). Többéves külföldi tanulmányútjain a német büntetőjog-történetet vizsgálta, valamint a

középkori bajor egyházi bíráskodást, amely az egykorú magyar szentszékek felépítésének és jurisdictio-jának kutatásában is jelentős segítséget nyújthat. Freiburgban védett és itthon honosított PhD értekezését a büntetőjogilag megalapozott gyanú büntetésének németországi történetéből írta. Az utóbbi évek kutatási témáját az 1827. évi 8. tc. által felállított rendszeres bizottság 1830. évi büntető elaborátuma képezi, amelynek fordításán és szakmai elemzésén jelenleg is folyamatosan dolgozik. Szerkesztője a 2004/5-ben indult „Pólay Elemér Alapítvány Tansegédletei”, valamint a „Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára” sorozatoknak, továbbá a német jogi képzés programigazgatója a kar Összehasonlító Jogi Intézetében. Több dékán mellett töltött be tudományos dékánhelyettesi megbízatást is.

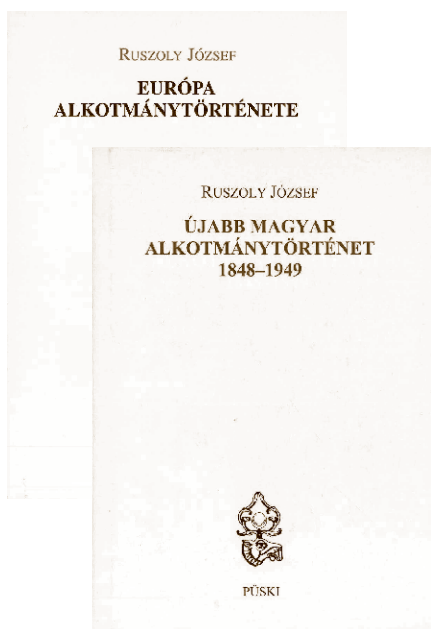
Homoki Nagy Mária habilitált egyetemi docens a 18. és 19. századi magyar magánjogtörténet kutatója. A jobbágy-

paraszság öröklésjogi szabályainak feltárásával kezdődő kutatásait fokozatosan kiterjesztette az egyéb magánjogi jogviszonyokra is bizonyítva, hogy a magyar szokásjogban is létezik állandó fejlődés. Egykori mezővárosok levéltárait és úriszékek iratait tanulmányozva készítette el „Egyes szerződési típusok a dél-alföldi mezővárosok gyakorlatában” című munkáját (2003). Ezen irányvonalon továbbhaladva vizsgálta és tárta föl a magyar magánjogi kodifikációs folyamat kezdeteit „Az 1795. évi magánjogi törvénytervezetek” (2004) című könyvében. Mindezzel felhívta a figyelmet azoknak az országgyűlési bizottságoknak a munkájára is, amelyek az 1791. évi 67. tc. nyomán kezdték meg tevékenységüket, s a hazai jogélet megújítását tűzték célul. Érdeklődése a magyar kereskedelmi jog kezdeteinek kutatására is kiterjed – hiszen ezen jogterület különleges részét képezte a 19. századi magánjogunknak –, valamint az európai kodifikációs folyamatokat is tanulmányozza. Hallgatóinak a magyar magánjogtörténet vázlatáról egyetemi jegyzetet készített. Doktori értekezését – németországi tanulmányútja eredményeként – a badeni jobbágyfelszabadítás kérdéseiről írta. A karon jelenleg oktatási dékánhelyettesi teendőket is ellát.

Bató Szilvia egyetemi tanársegéd reformkori magyar büntetőjoggal és osztórák büntetőjog-történettel foglalkozik. Publikációiban többek között a korabeli büntetőjogi szankciórendszerről, a boszorkányperekről és a magzatelhajtás kérdésköréről értekezik. Munkái lényeges helytörténeti adalékok is egyben Békés vármegye történetéhez.

Ruszoly József tanszékvezető egyetemi tanár, akadémiai doktor a polgári kor, valamint az 1848 és 1949 közötti idők közjogának művelője és kutatója. „Újabb magyar alkotmánytörténet 1848–1849” címmel – a német tudományosságban elterjedt Neuere Verfassungsgeschichte diszciplína megnevezést mintegy adaptálva – jelentette meg tanulmányainak legjavát (2002), amely az egész magyar alkotmánytörténeti munkásságának foglalatát tárja elénk. Munkásságából kiemelkedő hangsúllyal említendő továbbá „A választási bíraskodás Magyarországon. 1848–1948” című monográfiája (1980), amely kandidátusi értekezésén alapult. Az „Országgyűlési képviselő-választások Magyarországon 1861–1868” címmel megjelent könyve (1999) több évtized kutatásait összegzi. Az újabb alkotmánytörténetben helyt kaptak az 1848. évi pozsonyi és kolozsvári törvények is – történeti alkotmányunk

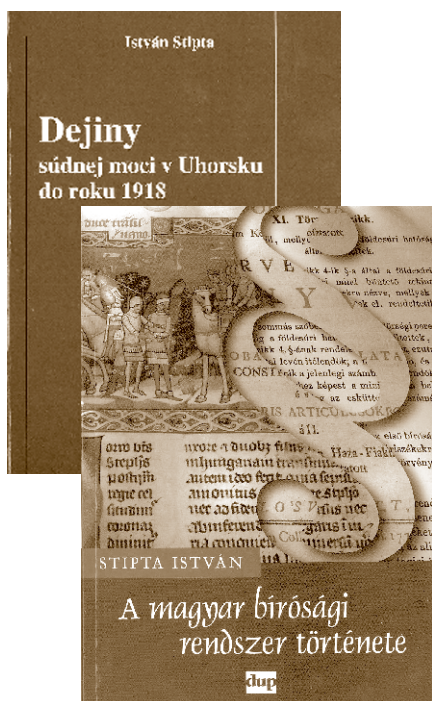

sarokkövei. Dualizmuskori kutatásai egyben szegedi helytörténeti munkák is, amelyek nélkülözhetetlenek a város történetjének vizsgálatához. Legutóbb „Szeged szabad királyi város törvényhatósága 1872–1944” címmel adott közre értékes kötetet (2004). A két világháború közötti korszak választójogának fejlődése, közjogi reformjai és reformtervezetei egyaránt fontos témái voltak. Az 1944 decemberében kezdődő és az 1949. évi kartális alkotmányig terjedő, sokak által „félve közelített” történelmi periódus megismertetésében is közreműködött feltáró tanulmányai által. Mindemellett jutott ideje olyan „aprómunkákra” is, amelyekkel kiemelkedő történelmi személyiségeknek, „örök-hagyóknak”, így Palóczy Lászlónak, Szemere Bertalannak, Osztrovszky Józsefnek, Dettre Jánosnak és Zsedényi Bélának állított emléket. Szeretett szülőfalujáról, Bagamérről és a gyermekkort meghatározó bihari tájról is számos írásában olvashatunk. Egyetemes, főként a német reformkort, a Vormärz (1815–1848) évtizedeit érintő alkotmánytörténeti kutatásait – kisebb terjedelmű tanulmányai mellett – akadémiai doktori értekezésében (1986),

valamint „Európa jogtörténeté”-ben (1996) és a nemrég megjelent „Európa alkotmánytörténeté”-ben (2005) összegezte. Doktori értekezésének törzsanyaga „Alkotmány, választójog és választási rendszer a Német Szövetség tagállamaiban (1815–1848)” címmel 1991-ben jelent meg. Alapítója volt a miskolci és a debreceni jogi karoknak. 2003-ban – iskolateremtő munkássága elismeréseként – Szent-Györgyi Albert Díjban részesült. Számos egyetemi tisztsége nyomán a Szegedi Akadémiai Bizottság jogi szakbizottságának elnöke, s folyamatban van a szegedi jogi kar Doktori Iskolájának igazgatójává való kinevezése.

Stipta István egyetemi tanár – a Miskolci Egyetemen intézetvezető – munkásságából Szegedet is illeti a „Törekvések a vármegyék polgári átalakítására” című, kandidátusi értekezésének tárgykörét összegző monográfiája (1995). A polgári vármegyék és a magyar közigazgatás-történet mellett kutatási területét képezi a német és osztrák párhuzamok vizsgálata is, amelyhez németországi tanulmányútjai és ösztöndíjai segítettek hozzá. Az osztrák, német és skandináv alkotmányfejlődésről a Horváth Pál-féle „Egyetemes jogtörténet” (korábban „Egyetemes állam- és jogtörténet”, átmenetileg „Általános jogtörténet”) című tankönyv köteteibe írt. Ezeket túl a magyar bírósági rendszer történetét is feldolgozta, amelyről készített tankönyve Debrecenben több kiadásban is megjelent. Évek óta foglalkozik a közigazgatási bíráskodás történetével mind hazai, mind nemzetközi – elsődlegesen német – vonatkozásban. Ebből a témából a kar *Acta Juridica et Politica* című periodikájában is jelentetett meg tanulmányokat. Aktualitással bírnak az európai integráció történetét érintő vizsgálódásai, melyekből karunkon fakultatív tárgyat indított. Nemzetközi kapcsolataiból nem csupán a „német-földiek”, hanem a szlovákiai irányúak – különösen a kassai egyetemet érintők – emelendők ki, melyek eredményeként 2004-ben szlovák nyelven könyve

is napvilágot látott („Dejiny súdnej moci v Uhorsku do roku 1918”).

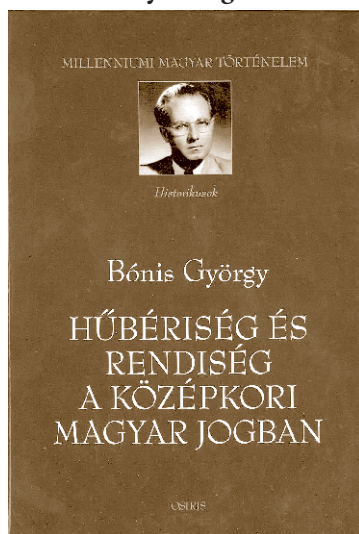
Antal Tamás tudományos segédmunkatárs a polgári kori magyar bírósági szervezet reformjaival (pl. ítélőtáblákkal, esküdszékekkel) foglalkozik, bennük Szilágyi Dezső igazságügy-miniszter korával és munkásságával. Emellett szülővárosa, Debrecen helyi intézménytörténetét is kutatja.

Az oktatói tevékenységben a tanszék szintén valamennyi munkatársa kiveszi a részét. Miskolcra történt hazatérése és a tanszék átvétele óta nappali tagozaton mind a magyar alkotmány- és jogtörténetet, mind az egyetemes alkotmány- és jogtörténetet *Ruszoly József* adta elő (1988/89–2004/5). Ő jegyzi az 1994-ben indított alkotmány- és jogtörténet doktori programot is. A főkéllégiumok mellett számos szakjogtörténeti kiskollégiumot és fakultatív tárgyat is gondoznak az oktatók, ki-ki kapcsolódva tudományos eredményeihez. A népszerű kiskollégiumok felölelik az európai és magyar jobbágys jog (*Homoki Nagy Mária*), a rendi és polgári kori magyar magánjog (*Homoki Nagy*

Mária), a magyar rendi és polgári kori büntetőjog (*Balogh Elemér*), a közép- és kora újkori magyar perjog (*Blazovich László*), a magyar közigazgatási, s benne a vármegyei rendszer (*Stipta István*), valamint az újkori német büntetőjog (*Balogh Elemér*), az európai kodifikációk (*Homoki Nagy Mária*), a francia parlamentek és eljárásuk (*Villányi József*), továbbá az egyetemes és magyar egyházjog (*Blazovich László*), s a szentszéki bíráskodás (*Balogh Elemér*) történetét. Fakultációkon a boszorkányperek magyarországi történetéről (*Bató Szilvia*), az európai integráció történeti fejlődéséről (*Stipta István*), sőt a tanszékhöz még most is „kapcsolódó” *Heka László* révén a horvátok és a délszláv államok jogtörténetéről is tanulhatnak a hallgatók. Az alkotmány- és jogtörténeti főkéllégiumok oktatása a levelező tagozatokon is folyamatos.

„Így együtt voltunk valami” – idézte Illyés Gyula szavait Ruszoly József tanszékvezető professzor a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Területi Bizottsága rendezésében és székházában tartott előadásában, melyre a szegedi jogtörténeti műhely 2004. november 11-i bemutatkozása keretében került sor.

Dr. Antal Tamás tudományos segédmunkatárs

Kilátás Luxemburg felé

A közösségi jogot márpedig ismerni kell –, legalább nagy vonalakban és alaptételeiben. Ez korábban csak óvatossá feltevésként terjedt a magyar jogásztársadalomban. Ma már izmosodó bizonyossággá válik. Nem lett egyszerűbb Magyarországon a jogászok élete az Európai Unióhoz való csatlakozással. Sok új szabály, új jogintézmény jelent meg. Egy újabb, idegen normákat tartalmazó normarendszer türemkedik be jogunkba (az addig is jelenlévő nemzetközi jog mellett). A közösségi jogi normák jelentős részét közvetlenül alkalmazni kell a magyar bíróságokon és a közigazgatásban. Mi most éljük át jogrendszerünk duplázódását, mások régen élnek ezzel együtt. Egy amerikai jogásznak a tagállam joga mellett ismernie kell az Egyesült Államok szövetségi jogát, egy svájci jogásznak saját kantonjának joga mellett a svájci szövetségi jogot, és hosszan lehetne folytatni a sort. Persze a közösségi jog nem szövetségi jog, de akár ekként is modellezhető, és egyes jogterületeken majdnem úgy is viselkedik.

Régen ismert jogszociológiai elv, hogy amennyiben egy jogi eljárásban az eljárás szereplői nincsenek tudatában valamely jogszabálynak, az olyan, mintha nem is lenne. A jelenség vélhetően jóideig, jónéhány eljárásban működni fog a közösségi jogszabályok vonatkozásában Magyarországon is (sokszor az egyik fél kárára, és a másik előnyére). Ez az (esetenként kellemesnek is mondható?) konzervált állapot azonban át-

Dr. Blutman László egyetemi docens

meneti lesz, hiszen a közösségi jogszabályok az igényérvényesítés hatékony eszközei lehetnek, melyet egyre többen érezkelni fognak. És ez a közösségi jog érvényesülésének egyik legfontosabb biztosítéka. Az Európai Bíróság a *van Gend en Loos* ügyben mutatott rá, hogy a jogaik védelmében érdekelt magánszemélyek ébersége hatékony ellenőrzést eredményez a közösségi jog belső jogrendszerekben történő alkalmazása felett. Ugyanis a fenti elvből az is következik, hogy amennyiben az eljárás egyik szereplője már tud valamit, akkor azt a többi is kénytelen megismerni. A már közösségi tagállamok példáin keresztül is látható, hogy a közösségi jog nem egycsapásra zúdul át a gyakorlat jogi sáncain, hanem lassan, fokozatosan szivárogoz át annak legkülönbözőbb résein, repedésein.

Ráadásul a közösségi jog alkalmazását nem lehet kizárólagosan házon belül megoldani. Léteznek eljárási csatornák, melyen keresztül magánfelek jogi ügyei is eljutnak a közösségi bíróságokhoz. A közösségi jog ormairól új kilátás nyílik Luxemburg irányába. Ennek látványos példája az előzetes döntéshozatali eljárás.

Ez egy közbenső eljárás, melyben a tagállam bírósága, a közösségi jog értelmezésével vagy érvényességével kapcsolatban felmerülő problémákat kérdések formájában megfogalmazza, és az ügyet előterjeszti az Európai Bíróságnál, mely ítéletben dönt a felmerült közösségi jogkérdésekben. Olyan eljárási csatornáról van szó, melyen keresztül egy banálisnak tűnő peres ügy is Luxemburgban landolhat, és a kezdetben gyanútlan jogi képviselő azon veszi észre magát, hogy a megszokott környezet helyett az Európai Bíróság előtt kell fellépnie és érvelnie ügyfele érdekében. Ez természetesen gondosabb felkészülést igényel – nem csak a jogi képviselő, hanem a jogkérdést előterjesztő bíróság részéről is. A spanyolországi Sueca (Valencia) bírósága például lesre futott, amikor tévedésből nem létező jogszabályhelyek értelmezését kérte az Európai Bíróságtól - bár a Bíróság nagyvonalúan túltette magát ezen: „Ami a harmadik kérdést illeti, a Bíróság megjegyzné, hogy az Európai Unióról szóló szerződésnek nincs 3a vagy 8b cikke. A Bíróság úgy érti, hogy a nemzeti bíróság az Európai Közösséget alapító szerződés 3a és 8b cikkére kívánt utalni, ahogy azt az Európai Unióról szóló szerződés G(B)(4) és G(C) cikke megfelelően beillesztette.” (C-167/94 Grau Gomis és mások [1995] ECR I-1023, 5. pont.) Ez kínos.

A luxemburgi Európai Bíróság

Szemlélteti ugyanakkor, hogy a tanulási folyamat még a csatlakozás után nyolc évvel is tarthat. Nincs kétség, így lesz ez a most csatlakozott államok tekintetében is.

Az előzetes döntéshozatali eljárás gazdagíthatja a jogi taktikai eszköztárat, de különböző érdekek ütközhetnek azon kérdés körül, hogy egy peres ügyben egy közösségi jogkérdést elő kell-e terjeszteni az Európai Bíróságon vagy sem. Az előterjesztés feltételei meglehetősen szubjektívak: végsősoron az dönti el a kérdést, hogy az eljáró bíróság szerint szükséges-e az Európai Bíróság előzetes állásfoglalása az ügy eldöntéséhez, vagy saját maga vállalja fel a közösségi jogszabály értelmezését – azon feltételek szerint, ahogy a *CILFIT* döntésben olvashatjuk. Többféle megfontolás befolyásolhatja az eljáró bíróságot az előterjesztésről való döntésnél. Az viszont bizonyos, hogy nem elegáns olyan jogkérdésben előzetes döntést kérni, melyben a közösségi bíróság már korábban megnyilatkozott. (Ez ennek ellenére megtörténik). Mindez feltételezi a luxemburgi esetjog ismeretét az

adott kérdésben. Ugyanakkor a bíróságnak ki kell szűrnie a felek időhúzást célzó sanda szándékait is. Persze a jogi képviselők helyzete sem feltétlenül könnyű. Előre kell látniuk (vagy sejtetniük), hogy jó-e az ügyfelüknek az, ha az ügyben megszólal a luxemburgi bíróság. Ez szintén feltételezi a közösségi jog, és a luxemburgi esetjog valamilyen szintű ismeretét, hiszen csak ennek alapján ismerhető fel az ügyfél érdeke. Amikor felvetődik az előzetes döntés kérése, ez egyben egyfajta közösségi jogi „ki mit tud” kezdete is. Az eljárás minden szereplőjének el kell foglalnia egy pozíciót és azt tudni kell védenie: a jogi képviselőnek a másik féllel és a bírósággal szemben, a bíróságnak a felekkel, és esetlegesen a fellebbviteli fórummal szemben (végzésének indokolásában). De ettől szép a jog. Az új igényérvényesítési eszközök megismerése és használata időt és energiát kíván, ám ez később megtérülhet.

Dr. Blutman László
egyetemi docens

Az Európai Bíróság tárgyalóterme

A magyar munkajog doyenje

Beszélgetés dr. Nagy László professzorral

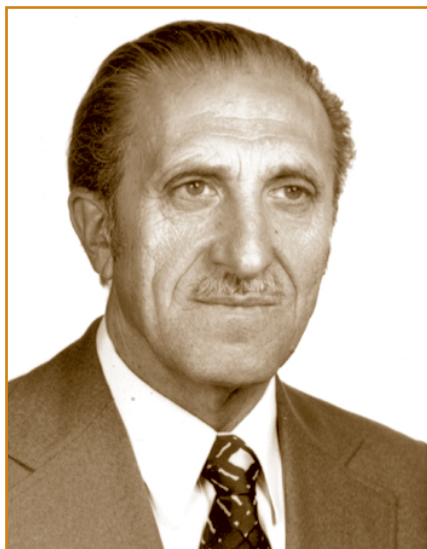
Dr. Nagy László 2004-ben töltötte be 90. életévét, aminek alkalmából a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara emlékkötettel kedveskedett a neves Kollégának. Ez a kerek évforduló jó alkalmat nyújtott ahhoz, hogy beszélgetést készítsünk a professzor úrral az egyetemen eltöltött éveiről.

– *Professzor Úr! Pályájának mely időszakát tartja a legszebbnek, a legkedvesebbnek?*

– Nehéz eldönteni, mert elég viharosak voltak az évek az én életemben. A szép mellett mindig volt valami kellemetlen is. De talán azt mondanám, hogy az egyetemi idők, főleg, amikor már csak az Egyetemen voltam.

– *Milyen volt a szocialista időszakban munkajogásznak lenni? Mennyire befolyásolta az ideológiai nyomás a kutatás irányvonalát?*

– Ezt nehéz megválaszolni. Egész más kérdés, hogy például a tudomány mennyire fejthette ki nézeteit, vagy például egy vállalat munkaügyi vezetője vagy a szakszervezet mennyire funkcionálisan tevékenykedett. A szocialista ideológia ma vitatott kérdés, és bár az egyénektől is függött, mégis voltak a társadalom életében olyan területek, ahol jobban érvényesült, és voltak olyanok, ahol kevésbé.

– *A jog mégis olyan kategória, ahol jelentkezett.*

– Természetesen, a jogban mindenképpen. Nagyon érdekes, ha megnézi a jogszabályokat, akkor ez nem látszik rajtuk, vagy legalábbis, zömében nem. A jogi szabályozás – Magyarországon különösképpen – tartalmilag több-kevesebb eltéréssel, azonos volt a nyugati országok szabályozásával. Az azonban már más kérdés, hogy a jogszabályokat hogyan hajtották végre. Valamikor a 70-es évek vége felé a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet kiküldött egy vizsgálóbizottságot, hogy két országban, Norvégiában és Magyarországon a szakszervezetek helyzetét vizsgálja meg. A jelentésben “agyondicsértek” minket,

és megállapították, hogy formálisan több joga volt a magyar szakszervezeteknek, mint Norvégiában. Mondok egy példát: a 67-es Munka Törvénykönyv bevezette a szakszervezet óvási jogát. A párt Központi Bizottságából jött utasítások hatására azonban gyakorlatilag alig éltek vele. Tehát alapvetően nem a szabályokban volt a hiba: papíron nagyon szépen néztek ki. Persze voltak nem megfelelő rendelkezések (pl. felmondás megkönnyítése), de – egy hasonlattal élve – alapvetően az építőkövek hasonlóak voltak, mint Nyugaton, csak a malter nem volt megkötve.

Más kérdés, hogy vannak országok, amelyeknek sokkal rosszabb volt a helyzete: szóról szóra – még a sajtóhívbával együtt – átvették a szovjet szabályozást.

– *Mind Czucz Ottó professzor úr, mind Kollonay Csilla az ELTE Munkajogi Tanszékének a vezetője hivatkozott az Ön által kiépített nemzetközi kapcsolatokra az Emlékkönyv átadási ünnepségén, és kiemelték, hogy ezek a kapcsolatok képezik Magyarország nemzetközi kapcsolatainak az alapjait, és innen indult számos ma nemzetközileg elismert munkajogász professzornak, professorasszonynak a munkássága. Mesélne nekem egy kicsit arról, hogyan épültek ezek?*

– Gondoljon arra, hogy én Európában születtem, sőt egyetemi éveim is Európában zajlottak. Utaztam, ismertem a nyugati országok egy részét. Szóval, amikor lehetett mozdulni, én felvettem a kapcsolatokat. Egyrészt már 1954-ben kiküldtek egy kormánydelegációval a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Kongresszusára, és ott már találkoztunk nyugati kollegákkal. Másrészt, amikor 1958-ban megalakult a Nemzetközi Munkaügyi Társaság, akkor én rögtön beléptem, és attól kezdve

részt vettem a kongresszusokon. Ezen kívül van még egy dolog: nekem az volt a meggyőződésem, hogy Magyarországnak a jövője a külföldi kapcsolatokon nyugszik. Ennek megfelelően, valóban igyekeztem kiépíteni a kapcsolatokat, és mindenkit bevonni, akit lehetett. A szegedi kollegáim nagyon fogékonyak voltak, és amint a Tanszékre kerültem, kétévenként, háromévenként rendeztünk egy-egy konferenciát a szocialista országok jogászainak, és évente, de legalább minden második évben meghívtam egy neves nyugati professzort előadásra. Látja, így épült, és ennek nyomán kapcsolatok születtek a más egyetemek dolgozói között is. Sőt, Szegeden a mezőgazdasági jog is nagyon tevékenyen kezdett mozogni.

– *Abban az időben még együtt volt a munkajogi tanszékkal...*

– Igen, és ők is elkezdtek konferenciákat szervezni. Czucz professzor úr megkezdte a szociális jog vonalat szervezni, szóval szép lassan elindult. 1963-ban bekerültem a Munkaügyi Társaság végrehajtó bizottságába, és a 80-as évek elején felkértek, hogy egy európai regionális kongresszust próbáljak meg szervezni, ez volt 1984-ben Szegeden, amely Szegedet egy központi helyé tette, tulajdonképpen egy világkongresszus volt, sőt olyanok is eljöttek, akik “unikumszámba” mentek (pl. dél-koreai kollegák, a chileiek). Aki értelmes ember volt a munkajogászok között, az elkezdett kapcsolódni ezekhez.

– *Mennyire volt nehéz fenntartani ezeket a kapcsolatokat?*

– Magyarország a 70-es, 80-as években haladó szellemű volt: fel lehetett hívni nyugatiakat, nyugatra lehetett utazni, lehetett építeni a kapcsolatokat. Persze voltak esetek, amikor engem is

figyelmeztettek, és kifejezték rosszallásukat azzal kapcsolatban, hogy “eljönnek a nyugatiak és felforgatják a fiatalokat”, de azért ment. A nehézséget az anyagiak jelentették. Abban az időben erre nem nagyon, vagy legalábbis nagyon nehezen adtak pénzt. Az utazás nagyon drága volt, és jogi vonalon a kongresszusokat általában drága, ötcsillagos szállodákban rendezték. Volt olyan eset, hogy szereztünk ösztöndíjat valakinek, de nem volt pénze, hogy elutazzon.

1985-től megszerveztük a Nemzetközi Munkaügyi Szemináriumot, nyugati professzorokkal, nyugati hallgatókkal. Jöttek is Afrikától Dél-Amerikáig. A szocialistákat viszont nagyon nehezen tudtuk meghívni, mert ki kellett fizetnünk az itt tartózkodásukat, sőt esetleg az útiköltséget is.

Szóval, könnyebb volt áthidalni az engedélyek szövevényét, mint a pénzt megszerezni.

– *Milyennek látja, Professzor Úr, a jogi oktatás jelenlegi helyzetét?*

– Nagyon rossznak! Egyrészt a hallgatók számához képest nagyon kevés az oktató. A 60-as években sikerült azt elérnünk – rövidebb ideig –, hogy 10 fős csoportokban tudjunk oktatni. Ezt követően azonban, a hallgatók száma növekedett, az oktatók száma csökkent. A másik probléma az ügyvédek. Egyes nyugati országban van, Olaszországban különösen. Nálunk azért jelent problémát, mert ügyvédi konjunktúra időszakát éljük meg. Ugyanúgy messzi túlzó számban vannak jelen, mint a taxisofőrök. Hasonló helyzetet éltünk meg 1945 előtt. Akkor az ügyvédeknek egy szűk köre, úgy 10%-a számított „él-ügyvédnek”. Egy másik húsz százalék aránylag jól keresett, és volt kb.

harminc százalék, amely nyomorgott. Biztosra veszem, hogy 8-10 év múlva azok az ügyvédek, akiknek nincsenek kapcsolatai, vagy nem olyan kvalitásúak, nyomorogni fognak. Azoknak az ügyvédeknek, akik nem tudnak egy meghatározott területre specializálódni, szinte a teljes joganyagot a fejükben kell tartaniuk, és ez persze sok időt lefoglal. Az ügyvédekkel is foglalkozó egyetemi oktatók esetében az egyetem a második helyre szorul. Tehát a leterhelt, kevés oktató, a kutatásban elmarad, így nehezen tud nívósan oktatni. Megjegyzendő még, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozással kitárul a világ, az oktatók számára is. A nemzetközi kapcsolatok mindennapi hazai kapcsolatokká válnak, azaz megnő a konkurencia.

– *A fiatal oktatóknak milyen tanácsokat tudna adni?*

– Egyszerűen összefoglalva: jókat kell írni. Érdeklődni kell az új dolgok iránt. Úgy kell viselkedni, mint a kisgyermek karácsonykor, akik az ajándék belsejét akarják megnézni. Ha van egy jelenség, annak a belsejét kell kutatni. További fontos szabály, hogy sosem szabad a kutatást az élettől elszakítani. Ha eredményekre jut, akkor annak a kontrollját mindig meg kell csinálni, és utána ebből kell általánosítani. Tehát kíváncsinak kell lenni, szorgalmasnak kell lenni, és még egy: keresni kell minél több vitapartnert. Ha csak jókat és szépeket mondanak a kollegák, az sohasem visz előre, előre mindig a jó kritika visz.

Fülöp Viktória
főiskolai tanársegéd

Dr. h.c. Nagy László DSc
ny. egyetemi tanár

1914. január 11-én született Budapesten,

1936-ban doktorrá avatták a Debreceni Egyetem Jogi Karán,

1941-ben bírói-ügyvédi szakvizsgát tett.

Jogászai pályáját a Kincstári Jogügyi Igazgatóságon kezdte, majd bíróságon volt fogalmazó illetve ügyvédi tevékenységet folytatott

1948-tól az államigazgatásban dolgozott az Országos Munkabér Megállapító Bizottság törvény-előkészítő osztályának vezetőjeként.

Ugyanettől az évtől bontakozott ki tudományos tevékenysége is.

1954-ben nyerte el az állam- és jogtudomány kandidátusa fokozatot.

1957 szeptemberétől egyetemi docensként, majd

1958 áprilisától kinevezett egyetemi tanárnaként a Mezőgazdasági és Munkajogi Tanszék vezetője volt.

Belépett a Nemzetközi Munkajogi és Szociális Jogi Társaságba, amelynek

1963-tól végrehajtó bizottsági tagja.

1966-ban nyerte el az MTA jogtudomány doktora fokozatot,

1984-ben nyugalmába vonult, és az átszervezett Munkajogi és Szociális Jogi Tanszéken emeritus professzor.

1985-ben kezdeményezte a "Nemzetközi Munkajogi, Munkaügyi Kapcsolatok és Szociális Jogi Szeminárium" szervezését.

1986-ban I. Európai Regionális Munkajogi és Szociális Jogi Kongresszus szervezése

1988-tól 1991-ig a Nemzetközi Munkajogi és Szociális Jogi Társaság elnöke. Jelenleg tiszteletbeli elnöke.

1992-ben a Munkaügyi Miniszter "Munkaügyért" díjjal tüntette ki.

1996-ban a görögországi Demokritos Egyetem "honoris causa" doktori címet, és "Szent János" Emlékérmeket ad, a JATE Egyetemi Tanácsa "József Attila" emléklapoktetet adományoz, a Magyar Jogász Szövetség "Szalay László" emlékéremmel tüntette ki.

2000-ben a Montesquieu Egyetem életre hívta a Nemzetközi Munkajogi és Szociális Jogi Szemináriumot, szervező bizottságának jelenleg is tiszteletbeli elnöke.

2002-ben a Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kunó díjjal tüntette ki.

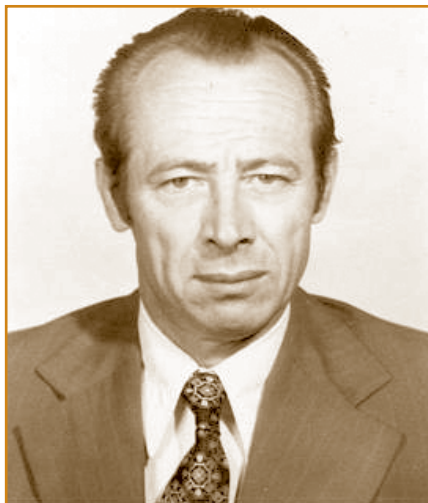
Az én ars poeticám

Beszélgetés dr. Hofszang József nyugalmazott egyetemi adjunktussal

– Tisztelt Adjunktus Úr! Kérem, beszéljen életútjáról, pályaképéről, különös tekintettel a karunk oktatójaként eltöltött esztendőkre!

– 1936-ban születtem jó módú parasztszaládban. Engem otthon nem szántak „nadrágosnak” – pontosabban a paraszti gazdaság folytatására neveltek, miként akkoriban az ily származású gyermekeket általában. A szüleim a második világháború hatására döntöttek mégis úgy: tanuljak – no nem azért, hogy jegyző legyek vagy hivatalnok, hanem, ha majd jobbra fordulnak a történelmi körülmények, én folytassam a gazdaság irányítását. Azonban ezek az idők váratlak; én pedig érettségi után állatorvos vagy agronómus szerettem volna lenni. Csupán két évvel később jelentkeztem az egyetem jogi karára, ahol „ijedtemben” jó tanuló lettem, mivel ekként rendes szociális támogatást és ösztöndíjat kaptam. Egyetemi tanulmányaim utolsó két évében a mai köztársasági ösztöndíjnak megfelelő népköztársasági ösztöndíjban részesültem, amely akkor „egy fizetés” volt.

Az évfolyam- és egyéb hallgatótársaim körében túlkorosnak számítottam – miként a későbbi professzor, Molnár Imre is. Természetesen abban a milióban és társadalmi környezetben másként festett egy évfolyam, mint manapság: az évfolyamtársaim száma alig haladta meg egy gimnáziumi osztály diákjainak számát, így az emberi kapcsolatok közvetlenebbé váltak. Az egyetem elvégzése után ügyész lettem, s nem kerültem azonnal a katedrára. Tíz évi szolgálat után „kilépett” bejegyzéssel váltam meg az ügyészségtől, ami akkor

és ott még az álmoskönyv szerint sem jelentett jót. Hét évet töltöttem ezután jogtanácsosként egy nagyvállalatnál – miközben félállásban már oktattam –, s ezt követően, negyvenéves koromban kerültem a praxis felől főállásúként az egyetemre – így egy jókora „vargabetűvel”. Ekként, érett fővel kezdvén az oktatást másként álltam a katedrára, mint fiatalabb kollégáim. Mert az egyetemi oktatás nehéz feladat: szükséges hozzá egy jó adagnyi – pozitív értelemben vett – exhibicionizmus, hiszen ki kell állni akár száz hallgató elé is, és ott rendezni egy jó „mozit” – zenekar és szórakoztató eszközök nélkül. Ahogy Cséka Ervin is mondta: az egyetemi oktatónak nincs sem több, sem kevesebb kereke, mint másnak – csak az egyik fordítva van berakva!

A gyakorlati szakmámban sokat köszönhettem a „nagy öregeknek”. Segítettek, ha odamentem és kérdeztem; az egyetemi oktató azonban kérdés nélkül hinti el magvát tudásának, s egy életen

keresztül “hordják el” a hallgatók anélkül, hogy ettől kevesebb lenne. Az egyetemen igazából eljárásjogász voltam, de Fonyó Antal professzor halála után “átmenetileg” – tíz évig – a büntető különös részt is oktattam, majd később már csak büntető eljárásjogot. A családom fenntartása érdekében – tekintettel a már akkor is alacsony bérezésre – az egyetem mellett jogtanácsos voltam és kertészkedtem.

A tanszék nagy formátumú szakemberekből állt: többek mellett Fonyó Antal, Cséka Ervin, Tokaji Géza, Merényi Kálmán és Nagy Ferenc voltak a munkatársaim – s ebből a közösségből még a magasabb fizetésért sem vágytam el. Egyetértek azzal, hogy egyetemen oktatni nem lehet a tudomány művelése nélkül; én magam igaz keveset írtam, de tevékenységgel – remélem – szolgáltam a tudományt is. Az oktatást tekintve egyébként kevés különbséget látok a kisiskolás és az egyetemi hallgató között. Tanítani csak egészséges lelkiületű embernek szabad, aki szereti a „gyerekeket” – még ha azok ötven éves levelező hallgatók is. Nagy kísértést jelent nem alanyokat, hanem tárgyakat látni a hallgatókban. S még egy dologról nem szabad megfeledkezni: az oktatónak fellebbezés nélküli hatalom van a kezében. Ezzel nem szabad visszaélnie.

Az egyetemi oktatók egy része „csodabogár”. Mintegy elvárja a hallgató is, hogy egy kicsit furák legyenek, s tolerálja is azt. Például Tokaji Gézának generációk nézték el, hogy csupán egy foga volt. Ők mégis a tudósra emlékeznek, s nem az egyfogú emberre. De mások, mint Nagy Károly, Both Ödön, Kovács István és Antalffy György is nagy formátumú csodabogarak voltak. (Furcsa módon ez a „nagy nemzedék” szinte

néhány év alatt távozott közülünk.) Beismerem: az én „furaságom” nem érte el az övékét. Mégis: nagyon sok szeretetet kaptam a hallgatóktól. Az oktatásban szerintem fontos a derű és a humor is. Én magam modoros voltam: tegeztem minden hallgatómat, de remélem, ezért nem haragudott meg rám senki. Azon az egyetemen, ahová én jártam, az oktató és a hallgató között volt egy mester – tanítvány kapcsolat; mindenki ismert mindenkit. Ahogyan a hallgatók száma emelkedett, sajnos mind kevésbé éreztem ezt a személyes kapcsolatot.

Akkor határoztam el, hogy abbahagyom az oktatást, amikor az általam nem ismert hallgatók szemében láttam: idegenné váltam. Megszűnt a személyes kapcsolat, már nem ismertük egymást. Mindazonáltal nem szomorúan jöttem el az egyetemről, de belátom azt is: nem vagyok pótolhatatlan – senki sem az. Másfelől az egyetemi oktatók 1985-ben ügyvédi munkaközösségi jogosítványt nyertek: ez annak a burkolt bevallása volt, hogy az egyetemen keveset lehetett keresni. Többen éltünk is ezzel a lehetőséggel. Így ügyvédkedtem is, majd az egyetemről elszakadván teljes lendülettel vettem magam ebbe a munkába a gyermekeimmel együtt. A családom egyébként most három generációs, ennek az összetartója pedig a feleségem – a család jelentősége rendkívüli!

Nagyon jól esett egyébként, amikor egykori tanítványaim a gyakorlatban is visszajöttek hozzám – mint egykori mesterükhöz. Ekkor újra emlékeztek azokra az egyetemi évekre, amelyeket együtt töltöttünk, s így ma is része lehetek egykori fiatalságuknak. Ez a genetikai öregedést késlelteti egy kicsit. Megéltem azt is, hogy a tanítványaim gyermekeit is taníthattam. Végére is: összességében harminc évet töltöttem

oktatóként a karon. Békében öregedtem el az egyetemről, sok szép emléket őrzök az *alma mater*ről.

Hogy miért érdemes mindezt csinálni? Ha a felnőtt jogász a pályája során felidéz egy néhány olyan jogesetet, amelyet – talán ma már nem is tudja, de – tőlem hallott; ha emlékszik öt intő mondatomra, s azoknak a pályán hasznát veszi – ezekért az apró örömekért érdemes végezni az oktatói munkát. Az eredménye mennyiségileg nem mérhető, de hiszem, hogy mégis ott vagyunk egykori hallgatóink lelkében.

– *Megosztana az olvasókkal néhány kedves történetet, anekdotát?*

– 1956-ban voltam első éves. Mikor 1957 januárjában ismét elkezdődött az oktatás, felröppent a hír: Tokaji Géza 1956-os tevékenysége miatt kisebb kellemetlensége akadt. Húsz év múlva az esemény históriája némileg átalakult, s egy hallgató ekként kérdezett rá a történetekre: igaz-e, hogy Tokaji Géza géppuskával lötte a toronyból a szovjet tankokat? Tudni kell, hogy valójában Tokaji galamblelkű ember volt, soha nem fogott fegyvert a kezébe.

Fonyó professzor szeretett nagyon hosszan vizsgáztatni. Közben gyakran morgott, nem egyszer csapkodta az indexet. Egyszer úgy fejezte be a vizsgát, hogy ingerülten megszidta a hallgatót zsurnalista stílusú, szaknyelvet nélkülöző feleletéért. Azzal a leckekönyvbe beírta a jegyet. A hallgató negyedóra múlva merte csak megnézni a bejegyzést: kiderült, hogy négyest kapott! Egykori tanszékvezetőm, Fonyó professzor egyébként igen kedvelte a hosszas beszélgetéseket is, előfordult, hogy csak éjjel egy órákor érkeztem haza a karról – addig beszélgettünk.

Az esti tagozaton tanuló hallgatóknak egyszer azt mondtam, hogy aki

nem tud száz magyar nótát, nem mehet át a vizsgán. Eredendően ezt azért tettem, hogy felhívjam figyelmüket az idősebb kollégákkal való kapcsolattartásra. Természetesen valójában csak tréfának szántam: mégis volt egy hallgató, aki komolyan véve, eleget tett a nótatanulási “kötelezettségnek”.

Társadalmi munka címén nem egyszer szüretelni voltunka hallgatókkal a hetvenes-nyolcvanas években. Mindenki mondta, hogy ez derék munka – valójában semekkora határfoka sem volt. Szóvá is tettem egyszer a kari tanács ülésén: ha ez olyan nemes tevékenység, a tanácselnök és a párttitkár miért nem jön ki segíteni? Egyébként – tettem hozzá – a dékánunk ugyan kijött a szőlőföld szélére, de nem merészkedett bentebb oda, ahol dolgoztunk. Talán félt, hogy a sárga cipőjébe belemegy a homok...?! (Ebből egyébként nagy sértődés lett, de bízom abban, hogy azóta e volt dékán már megenyhült irányomba.)

– *Nyugdíjas éve alatt változott-e az élete, a szokásai?*

– Nem változtak a szokásaim, legfeljebb türelmetlenebb lettem – a szakmára. A kezdő bíróra például türelmetlenül tekintek, ha “feleslegesen” idéz meg egy újabb tárgyalásra. Talán ma már kevésbé vagyok toleráns. Az öregeknek meg kell tanulniuk az önfegyelmet, és türelmesnek kell lenni a fiatalabb kollégákkal szemben. Egyébként a kárpótlás időszakában földet szereztem egykori családi birtokaink után, s azon gazdálkodom, lovakat, szarvasmarhákat tenyésztetek, hogy bizonyítsak – önmagamnak. A tanyára kimenni sokat segít a “nyugdíjas szindróma” elkerülésében. Szerencsére nincs időm öregnek lenni – pedig tudom, hogy az idő elszáll felettem is...

Dr. Antal Tamás
tudományos segédmunkatárs

Meghívott kutatóprofesszorként Gießenben

Dr. Walter Gropp professzor meghívására és az Alexander von Humboldt Stiftung kutatási ösztöndíjának támogatásával 2004. szeptember közepétől közel három hónapot tölthettem el a németországi Gießenben. A kutatás során a vizsgálódásom jobbra két alapvető fontosságú témakörre koncentrált, egyrészt a hazai szakirodalomban lényegében feldolgozatlan jogi tárgy problematikájára, másrészt egyes büntetélméleti kérdésekre. A kutatás mellett két nemzetközi konferencián is részt vettem magyar országjelentés előadásával. Az első konferencia napirendjén – a Balti tenger partján fekvő Greifswald város egyetemén – szankciótani és büntetés-végrehajtási témakörök szerepeltek, míg a második nemzetközi szimpózium a gießeni egyetemen a szervezett bűnözés és a bünszervezetek kérdéskörével foglalkozott. Az utóbb említett szimpóziumra a magyar országjelentést szintén én készítettem és adtam elő.

Néhány mondat következzen a nálunk kevésbé ismert Gießen városáról és egyeteméről.

A Lahn folyó menti, közel 100.000 lélekszámú egyetemi város Hessen tartományhoz tartozik a Majna parti Frankfurtól északra. Az egyetem 1607. évi alapítása, majd a második világháború alapvetően meghatározta a gießeni polgárok életét. A második világháború eseményeibe illeszkedik 1944. decem-

Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár, tanszékvezető

ber 6-a, ezen a napon ugyanis nagyon súlyos bombatámadások érték a város legkülönbözőbb helyeit, elsősorban a város régi centrumát.

Az egyetem manapság a város legjelentősebb gazdasági faktora is. Az egyetem névadója *Justus Liebig* (1803–1873) kémikus, aki gießeni működésének (1824-től 1852-ig) időtartama alatt forradalmasította a természettudományi alapkutatást. 1920 óta az egykori működésének színhelye múzeum, egyike a világszerte legérdekesebbként számon tartott természettudományi múzeumoknak.

A gießeni egyetem 20.000 fölötti hallgatóval és kb. 3500 egyetemi munkatárssal rendelkezik a 11 karon és 7 tudományos központban. Hessen tartományban ezzel a második legna-

gyobb felsőfokú oktatási intézmény. A giei eni egyetem egykori professzorainak sorában talán a legismertebb név *Wilhelm Conrad Röntgené* (1845–1923), aki 1879-ben az egyetem kísérleti fizikai tanszékének élére került. Kísérleteit elsősorban az elektromágnesesség és a fényt an területén folytatta. (1895-ben fedezte fel és vizsgálta az ún. X-sugarakat. Röntgen 1901-ben kapta meg a fizikai Nobel-díjat a róla elnevezett sugárzás felfedezésével szerzett rendkívüli érdemeiért.) Röntgenre a város szívében emlékmű emlékeztet a giei eni polgárok anyagi támogatásával felépült színház közelében, és a sírhelye a sétára is kiválóan alkalmas régi temetőben található.

A jogtudományi oktatásnak és kutatásnak Gießenben csaknem 400 éves hagyománya van. Az 1607-es egyetemalapítási évben már megkezdte munkáját a jogi kar. Elsősorban a 19. században működött/dolgozott itt számos kiemelkedő jogtudós. Közülük mindenképpen megemlítendő *Rudolf von*

Jhering (1818–1892), aki a civilizisztika és a római jog tudományának klaszszikusa, a 19. század egyik legjelentősebb jogtudósa. A büntetőjog területén pedig a giei eni jogi karon is oktattak olyan szakmai nagyságok, mint *Franz von Liszt* vagy *Reinhard Frank*.

Gießenben a jogi kar a második világháborút követően átmenetileg szünetelt és 1964-ben nyílt meg ismét Jog- és Gazdaságtudományi Kar elnevezéssel. Ebből a szakegyesülésből 1970-ben a jogi kar újból önállóvá vált.

A jogi karon jelenleg több mint 2000 hallgató tanul. Ez a hallgatói létszám csak a nappali tagozatra vonatkozik, levelező képzés itt nem létezik. A jogi karon oktatókhoz 17 főállású és 6 emeritus professzor, valamint változó számú tudományos munkatárs, asszisztens tartozik. Az említett számadatok alapján kedvezőnek mondható az oktatók és a hallgatók közötti arány. A jogi kar – parkosított környezetben található – épületei közlekedési szempontból jól megközelíthetők.

A giei eni jogi kar egyik épülete

Az egyetem épületei parkosított környezetben állnak

A jogi kart népszerűsítő ismertetőben olvasható, hogy „Gießenben megéri jogot tanulni. Gießen egyszerűen jobb.” A reklám szövege tartalmilag a következő mondatokkal folytatódik: a csaknem négyszáz éve alapított karon fiatal és dinamikus oktatói gárda dolgozik, akik szívesen látnak el egyéniesített oktatást. A manapság jellemző tömegegyetemi képzés távol áll a kartól, a hallgatók ismerik professzoraikat és az oktatók ismerik a hallgatóikat. A képzés során hangsúly helyeződik a kis és átlátható hallgatói csoportok kialakítására a tanulmányok kezdetétől a vizsgákra való

felkészítésig, továbbá a gyakorlattal való szoros kapcsolattartásra. Ez nem csupán a kedvező oktatási atmoszférában nyilvánul meg, hanem az eredményekben is. Gießen konstansan jó vizsgaeredményekkel büszkélkedhet. A karra, kiváltképp a büntetőjogi tanszékre jellemző a nemzetközi kapcsolatok fenntartásának és ápolásának előtérbe állítása. Tulajdonképp ebbe a sorba illeszkedett az én meghívásom is.

Dr. Nagy Ferenc
egyetemi tanár, tanszékvezető

Konferenciák, előadások

Íme, a karunkon szervezett vagy munkatársaink részvételével lebonyolított tudományos ülésekről egy csokorra való.

„A nemzetközi szervezetek szerepe a béke és biztonság megőrzésében” címmel *Dr. Bodnár László* egyetemi tanár, a Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék vezetője előadást tartott a Szegedi Biztonságpolitikai Központ által szervezett nemzetközi konferencián.

2004. január 5.

„EU-jog a tárgyalóteremben” címmel *Dr. Blutman László* egyetemi docens tartott előadást a Magyar Jogászegylet és a Szegedi Akadémiai Bizottság Jogi Szakbizottsága szervezésében.

2004. február 5.

„Eu-jog: az előzetes döntéshozatal” címmel *Dr. Blutman László* egyetemi docens tartott előadást a kecskeméti jogásznapi keretében szervezett előadássorozaton.

2004. február 6.

„The prohibition of discrimination in the jurisprudence of the Hungarian Constitutional Court” címmel *Dr. Paczolay Péter* egyetemi tanár, a Politológia Tanszék vezetője tartott előadást Sarajevóban, Bosznia-Hercegovina alkotmánybíróságán.

2004. február 12.

„Einführung in das deutsche Privatrecht” címmel tartott előadásokat karunkon *Dr. Regina Held* (Mainz), a Római Jogi Tanszék vendégeként.

2004. február 27. – március 3.

„A római büntetőjog és hatása az európai jogfejlődésre” címmel nemzetközi konferenciát szervezett a Római Jogi Tanszék a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában *Dr. Molnár Imre* egyetemi tanár munkássága és 70. születésnapja tiszteletére.

2004. március 5–6.

„A jogászképzés jelene és jövője” címmel *Dr. Szabó Imre* egyetemi docens, karunk dékánja, *Dr. Nagy Zsolt* egyetemi adjunktus pedig „Hallgatói létszámadatak a jogászképzésben” címmel tartott előadást a Szegedi Társadalomtudományi Szakkollégium által szervezett konferencián (A felsőoktatás jelene és jövője).

2004. március 23–24.

„Die Verwirklichungsstufen der Straftat – Vorbereitung, Versuch und Rücktritt im deutschen Strafrecht” címmel Prof. *Dr. Walter Gropp* és *Dr. Arndt Sinn* (Giessen) tartottak karunkon fakultatív kollégiumot.

2004. március 29. – április 2.

„Az EP-választások közösségi szabályozásának fejlődése. Választások és az EU” címmel *Dr. Fábián György* egyetemi docens és *Dr. Fejes Zsuzsa* PhD

hallgató tartottak előadást Budapesten a Politológushallgatók III. Országos Vándorgyűlésén.

2004. április 1–2.

„Aktuális kérdések a gyermekvédelemben” címmel *Dr. Zámbo Géza* egyetemi adjunktus tartott előadást Budapesten a Rendőrtisztviselői Főiskolán.

2004. április 7.

„Jogalkotási kötelezettségeink a nemzetközi jog és az EU-jog alapján” címmel *Dr. Bodnár László* egyetemi tanár tartott Budapesten előadást az ILA (International Law Association) szervezésében.

2004. április 14.

„Felelősség a környezetvédelmi jogban” címmel tartott karunkon előadást *Dr. Philippe Guttinger*, a Paris X Nanterre tanára és *Dr. Miklós László* egyetemi adjunktus

2004. április 14.

„Boszorkányok Szegeden” címmel *Dr. Balogh Elemér* tartott előadást a város lakossága számára rendezett egyetemi fórumon a Dugonics téren.

2004. április 15.

„Nemzetközi környezetvédelmi jog” címmel *Prof. Dr. Klaus Sojka* tartott karunkon fakultatív kollégiumot.

2004. április 19–21.

„Current Attempts at Effective Penal Interventions in England and Wales” címmel fakultatív kollégiumot tartott az Oxfordból karunkra érkezett *Dr. Roberts Colin* és *Dr. Pócsik Ilona*.

2004. április 19–23.

„La justice hongroise dans le cadre de l'intégration européenne” címmel *Dr. Badó Attila* egyetemi docens előadást tartott a Párizsi Magyar Intézetben.

2004. május 11–13.

„A határ menti együttműködések szerepe az Európai Unió kohéziós politikájának erősítésében” címmel *Dr. Soós Edit* egyetemi docens tartott előadást egy szegedi konferencián (A délkelet-európai régió stabilitásának és demokratizálódásának elősegítése).

2004. május 17.

„Magyarország az EU küszöbén. Gazdasági és társadalmi kihívások” címmel bizonyítványosztással egybekötött nemzetközi konferenciát szervezett karunk Összehasonlító Jogi Intézete.

2004. június 12.

„A Polgári perrendtartás változásai, különös tekintettel az Európai Unió szabályokra” címmel *Dr. Szabó Imre* egyetemi docens, karunk dékánja tartott előadást Kecskeméten, az Ügyvédek Napján.

2004. június 4.

„Európai parlamenti választások Nagy-Britanniában” címmel *Dr. Fábián György* egyetemi docens, „Az Európai Parlament tagjai megválasztásának magyar szisztémája. EP választás Magyarországon” címmel pedig *Dr. Kovács László* egyetemi docens és *Dr. Fejes Zsuzsanna* PhD hallgató tartott előadást Siófokon a X. Politológus Vándorgyűlésen.

2004. június 25–26.

„Buchführung, Abrechnung und juristische Interpretation” címmel *Dr. Jakab Éva* egyetemi tanár tartott előadást egy Helsinkiben rendezett nemzet-

közi konferencián (XXIV. International Congress of Papyrology).

2004. augusztus 1–7.

Dr. Ruszoly József egyetemi tanár „Szeged szabad királyi város törvényhatósága 1872–1944” című könyvének bemutatójára került sor a Városháza dísztermében, a Dugonics Társaság Társadalomtudományi Szakosztálya szervezésében.

2004. október 26.

„A Szegedi jogtörténeti tanszék, mint tudományos műhely. Másfél évtized kutatásokban és publikációkban” címmel a Szegedi Akadémiai Székházban a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából szervezett programsorozat rendezvényeként tartottak előadásokat karunk jogtörténészei: *Dr. Blazovich*

László („Középkori jogtörténet”), *Dr. Balogh Elemér* („Kanonjog- és büntetőjog-történet”), *Dr. Homoki Nagy Mária* („Jobbágymagánjog- és kereskedelmi jog-történet”) és *Dr. Ruszoly József* („Újabb alkotmánytörténet”).

2004. november 11.

„Demotische Tempel-Liturgien-Verpachtungen” címmel *Prof. Dr. Ursula Kaplony-Heckel* tartott karunkon előadást.

2004. november 25.

„EU-csatlakozás után, Európai Alkotmány előtt” (Az EU-jog és a nemzetközi jog aktuális kérdéseiről) címmel nemzetközi konferenciát szervezett a Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék.

2004. december 8.

A színvonalas programokon mindig sok a hallgató

Képeslap Münchenből

Talán életem egyik legnagyobb kalandjába vágtam akkor, amikor elszántam magam arra, hogy beadom a pályázatomat. A római jogi tanszék által hirdetett helyek közül Münchent jelöltem meg elsőnek. Ennek oka egyrészt személyes volt, másrészt az, hogy tudtam, ennél nagyobb nemzeti kavalériában máshol nem lehetne részem.

München nem csak a külföldi diákok miatt olyan színes város, hanem az ott élő és dolgozó arabok, szerbek, törökök is hozzájárultak ehhez. Ez a város mindennek előtt a talpraesettséget és a toleranciát tanította meg nekem. Itt jöttem rá arra is, hogy hiába vannak történelmi és politikai ellentétek Magyarország és más országok közt, hiába az itthon általánosan ismert ellentétek, nekem az adott személyt kell, vagy nem kell kedvelnem.

Így tanultam meg, hogy a franciák is lehetnek borzalmasan igénytelenek, a spanyolok végtelen tájékozatlanok (Magyarország? Az ott valahol Oroszország mellett van, ugye?), az olaszok néha zárkóztak és a románok hihetetlen nagylelkű és kedves emberek.

Szóval, hogy ne fussak a történet elibe, az utazás megszervezése korántsem volt egyszerű! Sajnos a mi egyetemünk nem rendelkezik túl jól kiépített kapcsolatokkal, így már rögtön az elején szembe kellett néznem azzal, hogy se szállásom, se elég pénzem nincs. Hosszas (3-4 hónapig tartó) keresgélés után sikerült magánúton szállást intéznem.

Egy újonnan épült diákszálláson kap-

tam szobát. Amikor kiértem, akkor ért az első meglepetés, hogy Németországban senki nem dolgozik péntek 12 óra után, így hiába a 10 óra utazás, nem kaptam meg a kulcsom. A hétvégét majdnem a híd alatt töltöttem, amire a német ügyintéző reakciója csak annyi volt: Es tut mir leid! Wirklich!

Hétfőn átvehettem a szobám, berendezkedtem. A környék annyira új Volt, hogy a szállás még januárra sem készült el, s a metrómegállón kívül más nem is volt. A közlekedés Münchenben fantasztikusan jó! A 18 vonalból álló metróhálózatot egy nap alatt kitanultam, s mindössze egyszer szálltam rossz irányba. Akkor egy kicsit kétségbeesetten pislogtam, de a vezető már csak rutinosan mosolygott és mondta, hogy maradjak a helyemen, mindjárt megyünk visszafelé. Ez a város mindenkinek maradandó élményt nyújt, aki szereti a sportot, kultúrát, természetet, zenét, bulikat, a rengeteg és sokféle embert. Minden vasárnap a múzeumokban töltöttük az időt, ugyanis ilyenkor ingyenesek voltak, így (is) csábítván arra, hogy megtekintsük a világ legfantasztikusabb gyűjteményeinek egyikét.

Más napokon bebarangoltuk az Englischer Gartent (Angol kert), mely a belvárosból induló 5 km²-es park, valamint megtekintettük a Nymphenburger Schlosst, csónakáztunk a közeli tavakon. Ha pedig egy kis sportra vágytunk, kimentünk az Olympia Parkba. Ezt a parkot 1976-ban az Olimpiai Játékokra építették. Az egész nagyon

futurisztikus, jól kiépített, hatalmas liget, ahol lehetőség van korcsolyázásra, úszásra, tornára, táncra, atlétikára. Először megdöbbenem, amikor 70 év körüli nagyszülőket láttam az unokáikkal görkorcsolyázni vagy biciklizni, később már teljesen természetesnek vettem az ilyeneket.

Az egyetemen végtelenül készségesek voltak velem. A kinti koordinátorom mindenben segített. Az első pár napon előadásokat tartott nekünk a jogi kar néhány tanára, megmutatták az egyetemet, a könyvtárat, a számítógépes termet, ennek ellenére Európa legnagyobb egyetemén számtalanszor eltévedtem.

Nagy segítségnek számított még a MESA, mely a Müncheni Erasmusos Diákok Szövetsége. Itt csupa olyan fiatal tevékenykedik, akik már voltak az Erasmus programmal külföldön, és így tudják, hogy ez milyen sok nehézséggel jár az elején és közben is. A MESA-sok minden csütörtökön rendeztek bulit, ahol csupa külföldi diák volt. Emellett utazásokat szerveztek Neuschwansteinbe, Berlinbe, Salzburgba, Ausgburgba és rengeteg helyi programot, városnézést, nemzetközi estet.

A legkedvesebb és legszemélyesebb élményem az egyetemen a karácsonyi ünnepség volt, melyre a 450 erasmusos diáknak hatalmas hidegtálakat csináltattak, volt pezsgő, bor és üdítők, szépen feldíszított karácsonyfa. A magnóból szólt a karácsonyi zene, és a rektor beszéde utána a tanárok igyekeztek mindenkivel beszélgetni. Engem ez az emberközeli hozzáállás érintett meg nagyon. A tanárok mindig segítőkészek voltak, ha kérdésem volt, mindig mosolyogva (!) és szépen válaszoltak. Az órákon ki- és be lehetett járkálni, enni és inni, és ha bármi észrevételünk volt, rögtön megtehettük. Minden tanár készséges, korrekt és nagyon humánus volt velünk, és minden óra végén megköszönték, hogy megtiszteltük az óráikat! Úgy hiszem, hogy itthon, bár nagyszerű képességű és elismert tanáraink vannak, azt a hozzáállást még tanulniuk kell.

Ez a két hónap megtanított engem a saját és mások értékeinek tisztelésére és elfogadására. Köszönöm ezt a lehetőséget!

Szabó Orsolya

A müncheni egyetem jogi karának épülete

Egy év Salzburgban

A 2004/05-os tanévben Erasmus ösztöndíjjal a salzburgi Paris Lodron Universitáten kaptam lehetőséget a Római Jogi Tanszéktől külföldi tanulmányok folytatására.

A gyönyörű, régimúlt történelmi idők idéző városban minden adott ahhoz, hogy az idegen nyelvű jogi oktatás mellett kulturális élményekben is részesüljek. A Schloss Mirabellben többször volt lehetőségem hegedű, illetve zongora koncerteken részt venni, a salzburgi színházban is igen színvonalas darabokat tekinthettem meg.

Kiemelkedő kulturális élményt jelentett a mönchsbergi kilátó felújítása kapcsán nyílt modern képműkiállítás, ahol többek között Gustav Klimt és Claude Monet képeit tekinthettem meg.

Európa országainak, és sokszínű kultúrájának megismerésére az osztrák hallgatói egyesület (ÖHD) szerdánként kisebb összejöveteleket szervezett az Erasmusos diákok részére, ahol egy-egy náció a saját országát mutatta be.

A magyar est nagy sikert aratott. Röviden ismertettük hazánk történelmét, természeti adottságait, politikai, közigazgatási berendezkedését, és gu-lyásfőzés, illetve borkóstoló keretében ízelítőt adtunk jellegzetes ételeinkből,

italainkból is. Diavetítés segítségével próbáltuk megismertetni hazánk természeti szépségeit.

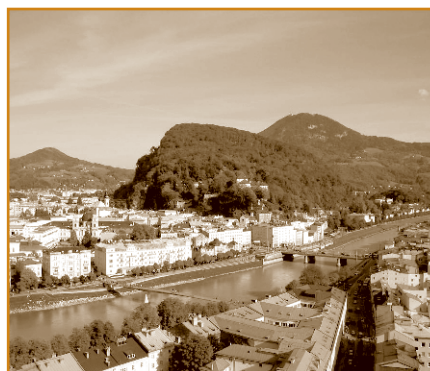
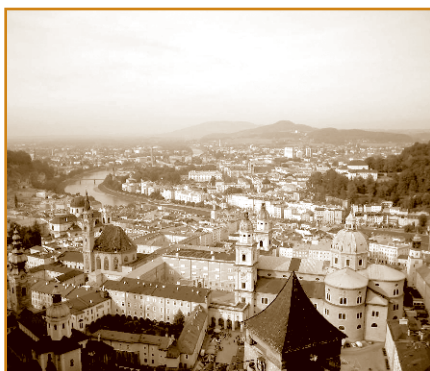
Sok tapasztalatot szereztem, amikor a finnek, spanyolok, görögök, lengyelek mutatták be hasonló módon saját hazájuk kultúráját.

A külföldi hallgatók számára a kulturális programokon kívül sport- és szabadidő programokat is szervezett az osztrák hallgatói egyesület.

Októberben a müncheni sörfesztiválon vettünk részt, novemberben Karintiába, Veldenbe utaztunk, azért, hogy egész Ausztria területéről találkozzunk Erasmusos diákokkal, és lehetőségünk nyíljon az ismerkedésre. Ezen a találkozón nagyon érdekes volt, hogy az eltérő osztrák tartományokból érkezők dialektusát összehasonlíthattuk, mivel sokszor a nyelvi különbségek miatt még az is előfordult, hogy az osztrákok sem értették teljesen egymást.

Ezek a közös rendezvények segítettek abban, hogy a különböző országokból érkezők egymás kultúráját, népi szokásait, nyelvét megismerjék és összehasonlítsák, és egy nagyon sokszínű egyetemi élet részesei lehessenek.

Matolay Erzsébet

5 év múlva, veletek, ugyanitt...

2004. szeptember 25-én az 1984-ben végzett nappali tagozatos évfolyam tartotta a jogi kar épületében – sorrendben negyedik – évfolyamtalálkozóját. 20 éves évfordulót tartottunk egymás és dr. Szabó Imre dékán úr társaságában.

Elöljáróban szeretném leírni, hogy bár megpróbáltam kellő nyomatékkal elmondani, de ezúton is köszönöm, köszönjük Szelecski Ida fáradozását és töretlen kedéllyel elvégzett szervezőmunkáját. Ismét összegereblyézt bennünket, közel és távollévőket egyaránt, néhány jó hangulatú órát és a viszontlátás örömét szerezve mindannyiunknak.

A mi évjáratunk (állítólag aszúban is jó év volt) úgy élte meg az egyetemi és pályakezdő esztendőket, mint ha burokban léteztünk volna. Az évfolyamot elkerülték a nagy botrányok, sem önjelölt zsenik, sem egyéb okból meg nem értett vagy kallódó emberek nem

voltak közöttünk. Külső szemlélő azt is mondhatta volna – talán mondta is – szürke kis társaság verődött össze. Én mégis úgy érzem, hogy jó újralátni őket, jó egymás szavába vágva beszélgetni, múltat idézni és adomázni, hiszen életem legszebb öt, gondtalan évének voltak tanúi és részesei.

Oktatóink között sok volt a példakép, már életében legendává vált, szeretett és rettegett, félévisméltésre rendelő tanár, hiszen nem véletlenül diplomázott megfogyva a – mai mértékkel mérve – maroknyi 1979–1984-es évfolyam. A jelenlegi mamut évfolyamokat, hakni brigádokra emlékeztető, a hét minden napján máshol tanító egyetemi oktatói kart szemlélve, még mindig Szeged a bezzeg egyetem. Ahol a többség jól érezte magát, ismerte a másikat és nem találgatta, hogy ki az az ismeretlen pasi a katedrán. A fentiek a mai tapasztalataim alapján írom, másod, harmad, és egyéb posztgraduális diplomák tö-

megtermelését elszenvedve, örök nosztalgiával és visszavágyódással a mi egyetemünkre.

Sok a halottunk. Ma már tudjuk, hatalmas szerencsénk volt, hiszen bennünket még tanított Both Ödön, Pólay Elemér, Horváth Róbert, Kovács István, Kemenes Béla, Tokaji Géza, Meznerics Iván és Nagy Károly. Soha nem felejtendő élményeket és egész életre szóló muníciót adtak szakmai és emberi minőségéből és ennek fejében csak lustálkodó nyugalmunkat vették el a vizsgaidőszakban. Mindannyian tudjuk, kik voltak azok, akik előadásain nem volt ugyan katalógus (van-e aki ma ezt a fogalmat ismeri?), de ott szorongott az egész évfolyam. A hátsó sorok nem alakultak át kötő és horgoló szakkörre, keresztretjvény-fejtő kiscsoporttá, vagy egyéb módon relaxáló, másnaposságban megfáradt invalidusokká. Ragyogó elmék adtak elő, ragyogó stílusban és humorral fűszerezve, tudván, hogy az adomákhoz és anekdotákhoz köthető, kissé száraz, tételes jogi ismeretek talán jobban megragadnak elménkben. Volt

persze arra is példa, hogy azért volt teljes létszámban jelen az évfolyam, mert sem tankönyv, sem jegyzet nem létezett és legjobbjaink is inihüvelygyulladásal kínlódtak a fokozott órai igénybevétel miatt. A maiak kedvéért: nem volt fénymásoló, laptop, notebook, viszont volt indigó. Emiatt megnőtt az ázsiója szorgalmas, olvasható írással rendelkező évfolyamtársnőinknek, szabad utat adva a bimbózó párkapcsolatoknak. Erről jut eszembe, létezett viszont stencilgép, amely fokozott ellenőrzés és éberség mellett, különleges engedélyek birtokában volt használható. Csak utólag tudtuk meg, a rendszerváltásban felvilágosodva, hogy a demokratikus ellenzék is használta, a cenzúra kikerülése érdekében.

Szeretném drága kortársaim és sorsársaim emlékezetébe idézni továbbá a felejthetetlen „Honvédelmi ismeretek” című stúdiumot is, melynek keretei között – szombati napjainkat tönkretéve – a kispuska szét- és összeszerelésének elsajátítása volt a feladat és halványuló emlékképeim között az maradt meg,

hogy a durván száz fős évfolyamot kb. tizenöt tagú, kizárólag nőnemű, gerilla-csapat képviselte, akik Gurka őrnagynál mégis minden index aláírását elintézték. A fiúk valószínűleg Kalocsáról származó sebeiket nyalogatták és próbálták elfelejteni még azt is, hogy közülük volt a katonasághoz.

Társaink közül is sokan elmentek. Vannak, akik az égi csapatot erősítik és arcuk örök fiatalon maradt meg nekünk. Vannak, akik a külföldet választották lakóhelyükkül, remélem a világ boldogabbik oldalán. Hiányoznak...

Találkozónkat a dékán úron kívül Bodnár László tanszékvezető egyetemi tanár tisztelte meg jelenlétével, kis bepillantást engedve beszámolójával a mai egyetemi gondokba és örömekbe.

Egész este az járt a fejemben a többiek hallgatva, hogy mennyi értelem és érzelem hat ránk addig, amíg a mai valónk kialakul. Ki az közülünk, aki szakmai karrierjét tartja a büszkesége fő okának és ki az, aki édesanyaként teljesedett ki. Sokan voltak és vannak, akik helyi vagy országos ismertségű politikusként dolgoznak, és úgy érzem, talán ők sem változtak olyan nagyon a régi énjükhöz képest. (Bár nem tudom,

hogy ezt dicséretnek vagy rosszállásnak értékelik-e ők maguk.) Valahogy ez az eltelt húsz év kicsit elnézőbbé is tett bennünket, hiszen nagyobb a viszontlátás öröme, mint a valaha volt konfliktusok ereje.

A karon eltöltött pár óra múltán az új Hungária Szállodában – a csuda tudja, hogy most hogyan is hívják [Hotel Novotel, a szerk.] – várt a vacsora bennünket, de a beszélgetések zamata elnyomta a kitűnő fogások ízét.

A mi évfolyamtalálkozónkon nem volt meglepetés, csak jól megszokott, barátságos légkör. Néhány órára megint egyformák voltunk, függetlenül attól, kit hová vezérelt jó vagy rossz sorsa.

Elhatároztam azt is, hogy gyakrabban jövök Szegedre – mert hiányzik. Tudom, nekünk ez a város már nem ugyanaz a város, de az emlékeimhez ragaszkodom. Szurkolok az egyetemnek, hogy versenyképes, de emberi arculatú és méretű maradjon, ne legyen egy a sok tudásgyár közül. Úgy szeretném, ha az újak is megéreznék azt a hangulatot, ami minket ötvenre visszahűz.

Dr. Sonkoly Judit

Ugyanarról, kicsit másképp

Igen, volt abban valami jelképes, hogy 1984. februárjában a diplomaosztónk előestéjén Kelet-Magyarországot olyan hatalmas hó lepte be, melynek révén az utakadályok miatt – másokhoz hasonlóan – a szüleim, nagyszüleim csak az ünnepség végére érkeztek meg Szegedre. Akkor nagyon bántotta a lelkemet, hogy azok, akiknek oly sokat köszönhettem, nem lehettek velem

életem e fontos és felemelő pillanatában. Kicsit túllépve a hiányuk miatti szomorúságon azonban arra jutottam, talán még a természet is segít annak megértésében, hogy új időszámítás kezdődött az életemben/életünkben: végképp és soha vissza nem hozhatóan lezárult életünk gondtalan, mondhatni felelőtlen korszaka, s kezdődik egy valami egészen más, ismeretlen időszak.

Évfolyamtabló, háttérben a Kar épülete

Igen, akkor egyszer s mindenkorra véget ért valami. Valami, ami felülírt mindent: addigi szokásainkat, életmódkunkat, tudásunkat, felülírta a korábbi barátságokat, szerelmeket. Bár addigi létem egyes állomásaihoz (általános iskola/szakközépiskola, szülőfalum/Békéscsaba) is gyönyörű emlékek kötnek, Szeged mindent túl- és meghaladott. Életem meghatározó 9 feléve volt (közbevetőleg: a 10 felévért küzdöttünk – végül nem hiába – a régvolt ifjúsági parlamenteken!), melynek 1984. februárjában egy csapásra vége lett. Szóval az a valamikori hó ezt a gyönyörű korszakot fedte/borította be, jelezve: új időszámítás kezdődik, melyben most már – mint a hófehér havon – minden lépésünknek jól látható nyoma marad, sőt: a jó irányt is magunknak kell megtalálni a hófehér tájhoz hasonló ügynevezett életben.

Persze, ma már könnyen beszélek, de akkor nem volt mindezek belátása olyan egyszerű. Először is elképzelhetetlennek

tűnt számomra, hogy Szegeden kívül is van élet. (Nincs is, illetve tényleg nem olyan.) Ezért aztán első és ma is férjemmel, Kiss Ferivel – akivel egyébként két héttel a diplomaosztó után egy szintén gyönyörű, havas, napsütéses napon kötöttünk házasságot (21 éve, hihetetlen!) – minden erőnkkel azon voltunk: Szegeden dolgozhassunk és élhessünk tovább. És sikerült! Feri fogalmazóként élte Katona Tibi és Litya (Lichtenstein Józsi) társaságában aranyéletét a Szege-di Városi Bíróságon (melyről ma is úgy gondolja: minden gyakorlati tudásának forrása), én pedig az egyetem rektori hivatalában Kemenes Béla, majd Bodnár László rektorhelyettes mellett tanultam ki az egyetemi oktatási igazgatás minden megtanulható csínját-bínját. Csak megköszönhetem a sorsnak, hogy munkatársuk lehettem, s olyan módon bíztak meg a munkámban, melynek révén 23-25 évesen hihetetlen önállóságot kapva intézhettem a rámbízott feladatokat.

Ezzel együtt sem volt ekkor már Szeged ugyanaz a Szeged. Hiába mentem ki délben a Kárász utcára, már nem jöttek velem szemben az évfolyamtársak. Este hiába ültünk be a Hágiba, már nem jött be spontánul senki a régiekből. A csávolyi kisfröccs, a villányi kékfrankos, de a rántott velő vagy a tőgypörkölt íze megkeseredett. Két év múlva pedig már azon kaptuk magunkat: kiment az az utolsó évfolyam, amelyikhez még fűzött közös emlék (szüret, Lófari-napok – emlékszik még erre valaki?! házibuli a Zászló utcában – egyáltalán mond még bárkinek is valamit a Villa Negra?!) bennünket. Ebben a hangulatban kaptam egy hívó szót Budapestre, a Művelődési Minisztériumba, s némi családi tanakodás után felkerekedtünk szerencsét próbálni.

Így tehát 1989-ben már Budapestről szerveztem meg az első találkozónkat – mert nem volt, nem lehetett kérdés,

hogyan találkozni pedig kell! Ez a találkozás még olyan volt, mintha el sem búcsúztunk volna: a lányok szebbek, csinosabbak voltak, mint valaha, s ráadásul megtanulták, mi igazán előnyös öltözködés számukra; a fiúk férfiformát kezdtek el mutatni és végre tudták az öltönyt, nyakkendőket viselni. A hangulat olyan volt, mintha csivitelő madarak gyűltek volna egybe, akik a beszélyt/fecsegést ott folytatták, ahol öt éve félbehagyták. Letettük a szakvizsgát, de még mindenki az “út” elején állt, amikor még semmi se biztos, semmise végleges, még minden és annak ellenkezője is lehetséges. Már szinte mindenki társra talált, s megszülettek az első gyerekek. Mindenkinél ötezer kép volt: esküvő-gyerek-keresztelő. Nagyon jó kis találkozó volt. Ekkor születettek meg a komoly elhatározások rész-találkozók tartására (pl. a III. és az V. illetve a VI. csoport egyes összetartó

részeiben), melyek azóta is időről-időre megvalósulnak. És persze elhatároztuk, öt év múlva újra, ugyanitt.

Az a második öt év már másról szólt. Nekem például szólt a lányunk első éveinek örömeiről és a GYES utáni újrakezdésről. Ugyanazon épületbe, de már nem ugyanoda mentem vissza: a rendszerváltás alapjaiban változtatta meg a központi közigazgatás világát. Három év GYES után újra össze kellett raknom önmagam, s e összerakósdiban jósorsom révén újra egyik kedves volt egyetemi oktatóm, Vastagh Pál munkatársaként dolgozhattam négy fantasztikusan izgalmas, tartalmas évet az Igazságügyi Minisztériumban. Eközben persze a férjem is tett gyönyörű kitérőket: bíróság – magáncég – IM – Munkaügyi Minisztérium, hogy aztán megtalálja azt, amit mindig is keresett, amire szerintem valóban született: az ügyvédi létet.

1994-ben tehát az IM-ben dolgozva szerveztem a 2. találkozót. Nagyon

kevés időm volt a szervezésre, de a világért ki nem hagytam volna! Ezen a találkozón már a kiteljesedett harmincasok jöttek össze, s már igencsak volt miről mesélni. Beindultak, illetőleg sokaknál kényszerűségből – korábban virágzó tsz-ek feloszlása, megszüntethetetlennek hitt óriás vállalatok csődje és felszámolása, öröknek tűnt közhivatalok átalakulása miatt – újraindultak a karrierek; stabilizálódtak vagy éppen felbomlottak a házasságok, megszülettek a második gyerekek stb. És jó volt újra együtt, bár eddigre Szeged is mint ha nagyon megváltozott volna. Mi több, skandallum: a Lófara helyén egy bank kezdte meg működését! Így múlik el a világ dicsősége.

Újabb öt év. Kezdd ez már egy kicsit sok lenni! 1999-ben, amikor egy gyönyörű szeptemberi napon Szegedre utaztunk a 15 éves találkozóra, rámborult az elröpült évek teljes súlya. Azelőtt mindig feldobódva indultam/érkeztem, de ez már valamiért más volt. Túl közelinek

tűnt a 40. születésnapom, s ezt nagyon igazságtalannak vettem az élettől. A találkozó persze fantasztikusan jó volt, talán az egyik, ha nem a legjobb. Olyan “beért” társaság jött össze: már nagyok a gyerekek és jól tanulnak, a “karrier” rendben, a jövedelem annak megfelelő, a ház felépült, a kocsit nagyobbra cseréltük. Tudunk konszolidáltan inni és már van türelmünk meghallgatni a másikat. Az ifjúság azonban egyszer s mindenkorra végetért. Megjöttünk a középkorba.

Már 1999-ben, de 2004-ben is ügyész-ként szerveztem a találkozót. Kivételesen hosszú egy helyben töltött szakasza az életemnek, s olyan mint egy pillanat. Öregszem, úgy látszik. Egyrészt mert van otthon tükör, s láthatom: csak ráncaimat veszthetem; másrészt a szervezés most valahogy nehezkesebben ment. Sokszor elvesztettem a türelmemet illetőleg meglepődtem. Meglepődtem és dühöngtem, ha valaki nem hívott vissza/nem válaszolt – ilyen fogalmilag

nem létezik évfolyamtársak között. (Létezik.) Megdöbbsentem, amikor valaki azt mondta: nem jön, mert az élete most nincs jó szakaszában – ugyan hol lehet ezt minden kockázat nélkül elmondani, mint abban az akolmelegben, amibe a találkozón kerülünk. Fájt, amikor újabb évfolyamtárs haláláról értesültem és nem akartam ezzel a mostmár egyre gyakrabban fenyegető rémmel megbékélni. Nem értettem, hogy miért nincs “emil”-címe az évfolyamtársak többségének – hiszen hosszú még az élet, meg kell tanulnunk együtt élni a technikával. Utáltam levelet írni, s még jobban utáltam leírni: 20 éves találkozó következik. Mert hát ez felháborító és visszautasítom és nem velem történik és különben is! Mit képzelsz ez az idő, én még ma is az a diák vagyok, aki húsz évvel ezelőtt. Igen, meg 20 év, meg 30 kiló, meg fele haj, meg a ráncok stb.

A találkozó persze mindent feledtetett, sőt. Az ilyen percekért, órákért érdemes élni. Meg azért, ha az ember

felhívja a kar dékánját, Szabó Imrét és az első hívó szóra jön, sőt többször rákérdez, mi újság a szervezéssel, s az egész délutánját, éjszakáját közöttünk, velünk tölti. Meg hogy Bodnár professzor olyan módon mondja el a gondjait és örömeit, amelynek révén az egész évfolyam közel kerül ahhoz az emberhez, akinek a vizsgabeli közelségétől valamikor szinte mindenki tartott. És Márkus Andrásné, a dékáni hivatal vezetője még ma is olyan végtelen kedvességgel és segítőkészséggel veszi fel a telefont, mint közel húsz esztendeje, amikor a munkánk révén ez napi gyakorisággal történt. És érdemes élni azért is, hogy amikor Sonkoly Jutkára a magam ellenállhatatlan stílusában telefonon rárontok, ugyan írna már valamit a találkozóról, nem azt kérdezi, minek, hanem azt: mikorra és mennyit?

Szóval érdemes élni. Sőt, kell is: nyakunkon a huszonötéves találkozó! Nem

írom ki számmal, hátha így kevesebbnek látszik. Nyújt azért némi (sovány!) vigaszt az a tény, hogy e nagyszerű kiadvány főszerkesztője, Balogh Elemér – aki olyan fantasztikusan kedves, szelíd terrorral vett le a lábamról ezen írás- (férc-?) mű papírra vetése erejéig – egy évvel fölöttünk végzett, s így az ő találkozásukat már egy évvel korábban meg kell rendezni. Mindenesetre: minden fölöttünk és alattunk végzett évfolyamnak szívből kívánom: találkozóikon éljenek meg a mienkhez hasonló vidám, felszabadult, boldog percek, órákat és érezzék úgy: megtalálták a jó irányt a havas tájban és ottmaradt lábnyomuk a hóban!

Budapest, 2005. február 2.

Dr. Szeleczi Ida

A ZONGORISTA ÜGYVÉD

Dr. Lévy Endre tősgyökeres szegedi. Pályáját is a városban kezdte, a város egyik legkiválóbb szellemi műhelyében, a „Délmagyarország” szerkesztőségében. Húszas évei legelején, 1964 és 1969 között dr. Lőkös Zoltán főszerkesztő mellett titkári teendőket látott el. Már akkor belengte a mai értelemben vett Európa szele a szerkesztőség szűkös szobáit, és ez a légkör későbbi pályáját tekintve is kiváló inspiráló iskolának bizonyult. Lőkös kiterjedt kapcsolatrendszerrel működtetett, és épített be a szerkesztőség életébe. A politikai, kulturális és gazdasági élet irányítói rendszeresen megfordultak náluk. Az ekkortájt újraéledő Szabadtéri Játékok még inkább felélénkítették a várost, és ez vonzotta a világot is erre felé, és a szerkesztőség e kitűnő fesztiválnak egyik szellemi szentélye volt. Nem véletlen – vallja az ügyvéd úr –, hogy a nyári játékok egyik későbbi direktora is a szerkesztőség tagjai közül került ki, a legendássá vált kulturális rovat vezetője, dr. Nikolenyi István személyében.

Mivel édesapja ügyvéd volt, szülői indíttatásra az ügyvédi pályát választotta hivatásul. Több évtizede dolgozik az ügyfelek bizalommal ráruházott gondjai megoldásán. Előbb ügyvédi munkaközösségben, majd – a szakma sajátosságainak jóval megfelelőbb – egyéni ügyvédi irodában. Részt vett a Szegedi Ügyvédi Kamara vezetésében is, az Etikai Bizottság elnökeként.

A rendszerváltás után elsőként között szervezett olyan fórumokat, ahol a polgárok elmondhatták gondolataikat,

kiönthették lelküket, szívüket, fájdalmaikat, és örömeiket: a kárpótlás, a munkaügyi törvények, a válóperek, a pedagógusokra vonatkozó rendelkezések, közlekedés, a politika és tudomány kapcsolatának aktuális kérdései voltak többek között ezeknek a fórumoknak a főbb témakörei. Kacérkodott e korai rendszerváltó években természetesen a politikával is. Elindult országgyűlési képviselő-választáson is, amely során még többen ismerhették meg a már addig is jól „bejáratott” nevét. Kis híján képviselő lett, de egyáltalán nem keseredett meg azért, hogy nem folytatódott a jól megindult politikai karrier. Hiszen volt jó vigasztaló csapata, mivel aktív tagja lett a rendszerváltás után nem sokkal megindult – Szeged kuriózum számba menő csapatának –, a Régi Zongoristák Klubjának. A csoport alapítói egyike szintén jogász,

dr. Polgár Gyula, nem kis dicsőségére szakmánknak. Az ő példájukon is látszik, hogy nem csak a természettudományok művelői hódolnak – szakmájuk magas szintű művelése mellett – a szinte profi szinten művelt muzsikálásnak, hanem ilyen kiváló jogász emberek is, mint ők. Mellettük tagjai lettek még a csapatnak Arany János (akinek a fél családja jogász), dr. Mózes János közgazdász, dr. Veress László orvos. A dobszekció vezetője Várnai Szilárd lett, aki az Egyetem Műszaki Osztályát vezette hosszú időn keresztül, és jelenleg Szeged Város Önkormányzatánál teszi ugyanezt, városszerzte ismert, és kedvelt zenei tevékenysége mellett. A Régi Zongoristák kezdetben a Hungária Szállóban tartották klubestjeiket. A minden hónap első csütörtökén tartott klubestekre az ország túlsó felébe került volt szegedi barátok is, törvény szerint

visszajárnak. Összeszokott közönség, mára már több százan vannak, akik a Klub estjeire rendszeresen eljárnak. Manapság a Forrás Szálló a törzshelyük, hiszen Molnár Gyula híres zongorája ott lelt otthonra, a zongora gazdája pedig rendszeres esti muzsikálásra.

Dr. Lévay Endre körbejárta a világot, mégis véleménye szerint a fák, a virágok és a fény színei legszebben Szegeden ragyognak rá, és a legmelegebb nap sugarak itt ölelik magukhoz, amikor eljön a nyár. Megértjük. Keveseknek adatik meg ilyen szép, harmonikus, teljes életet élni. Folyamatosan mosolyog az arca, amely remélhetőleg még évtizedekig beragyogja Szeged zeneszerető jogász világát.

Dr. Szondi Ildikó
egyetemi adjunktus

Könyvkiadás a karon

A szegedi jogi felsőoktatás sokrétű támogatása céljából a Szegedi Ügyvédi Kamara által 1996-ban alapított Pólay Elemér Alapítvány 2004. decemberében alapos előkészítés után megkezdte könyvkiadói és forgalmazói tevékenységét.

Régi igény beteljesedése kezdődött meg 2004 végén, amikor az alapítvány két hiánypótló sorozat indítására szánta el magát. Karunknak még soha nem volt „saját” jegyzet- és tankönyvkiadása, ami most „A Pólay Elemér Alapítvány Tansegédletei” címmel megvalósult. Az volt az alapítvány kuratóriumának célja, hogy a karunk oktatói által írt jegyzetek, tankönyvek igényes és praktikus formában, minél olcsóbban, helyben legyenek beszerezhetők. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy az új jegyzetek beváltották a hozzájuk fűzött reményeket. A kiadványok árusítása a volt kari könyvtárban, új nevén: Kari Információs Kabinetben történik. A 2004-ben megjelent jegyzetek:

Farkas Kornélia: *A szociális igazgatás jogi alapkérdései I.*

Fülöp Viktória: *A szociális igazgatás jogi alapkérdései II.*

Szondi Ildikó – Gyémánt Richárd: *Bevezetés a demográfiába.*

Kiss Barnabás: *Alkotmányjogi alapismertetek.*

Jakab Éva Mária – Molnárné Balogh Márta: *Baleseti biztosítás.*

Szondi Ildikó – Petres Tibor – Kovács Péter: *Általános statisztika.*

Józsa Zoltán: *Változatok a regionalizációra: a lengyel, a szlovák és a cseh modell.*

Egy másik, tudományos sorozat gondozását is vállalta az alapítvány; erre az adott okot, hogy az *Acta Juridica et Politica Szeged* c. kari tudományos kiadványunk tradíciójába nehezen lennének illeszthetők az olyan konferenciakötetek, tanulmánykötetek, monográfiák, melyek megjelentetésére ugyanakkor elemi igény mutatkozik. Evégett bocsátottuk útjára a „Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára” c. sorozatot, melynek megjelent kötetéből örömmel küldünk kedves volt hallgatóinknak is! Megjelent vagy előkészületben van:

1. Deák Ferenc és a polgári átalakulás Magyarországon. (konferenciakötet)

2. Mezővárosaink jogélete a 18–19. században. (konferenciakötet)

3. *Mécanisme de décisions dans une Europe élargie.* (konferenciakötet)

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani azoknak a magánszemélyeknek, akik jövedelemadójuk egy százalékát alapítványunknak juttatták, valamint azon cégeknek, melyek nagylelkű adományaikkal segítették alapítványunk céljainak megvalósítását.

Dr. Balogh Elemér
az alapítvány kuratóriumának
titkára

Emlékek a „megboldogult” felvételikről

Történelmi esztendő a 2004; több évtized után ekkor tartottunk utoljára felvételi vizsgákat...

Az írásbeli felvételik közül számomra két élmény számít örökbecsűnek. Az első, amikor egyik kollégánk kezébe olyan megoldás került, amelyben az összes kérdésre és minden esszékérdésre látszólag teljes megoldás született, vagyis a feladatlap száz százalékosan ki volt töltve. Az eset páratlansága abban áll, hogy a megszerezhető 100 pontból a jelölt egyet sem szerzett meg, azaz jó választ még véletlenül sem adott. Arra a kérdésre, hogy sorolja fel azokat a házakat, amelyekből a magyar királyok származnak többek között a következő válaszok sorjázta: „1. katolikus székesegyház, 2. szerb székesegyház, 3. magyar székesegyház”.

Sajátos megoldást képeztek azok a feladatlapok, amelyekben tetten érhetünk a felvételiző lelkiismereti vívódását, küzdelmét azzal a felelősséggel, amit a felvételre való felkészülés jelentett vagy pontosabban jelentett volna. Többnyire valamelyik megoldhatatlannak tűnő esszé szövegébe szötte be, vagy azt helyettesítve fogalmazta meg érzéseit a következőképpen: „Kedves javító! Ne haragudjon! Ígérem a jövő évi felvételre sokkal alaposabban felkészülök. Idén sajnos kevés időm volt.” Ennél súlyosabb eset volt a legutolsó, tavalyi

felvételi alkalmával az a személyes hangú levél, amely nagyjából a „szokásos” módon indult, majd így folytatódott: „Egyébként kit érdekel melyik király mikor uralkodott? Én sikeres jogász akarok lenni. Az a lényeg, hogy sok pénzem legyen és ehhez semmi szükség a történelemre. Jut eszembe, mit szól az EB eredményeihez? Én az olaszoknak drukkolok, szerintem ők a legjobbak...” És így tovább, és így tovább. Ez volt az a pillanat, amikor legendásan mély empátiám életemben először fokozatosan a felvételizővel szembeni haraggá alakult és néhány epés széljegyzettel láttam el az írományt, amelyeket nem idéznék e helyen.

Dr. Majsa József
egyetemi adjunktus

Történelem tesztek javítása

Emlékképek a letűnőben levő jogász-felvételikről

Még elevenen él bennem a saját felvételim élménye. Ezt szerintem soha nem felejtí el az ember, akármilyen legyen a végeredménye. Régen volt, a hetvenes években, amikor vidéki kislánként remegő kezekkel, lábakkal léptem be az Egyetem utca Auditórium Maximum nevű nagy termébe, ahol az írásbeli felvételi feladatokat kellett megoldani. Addig soha nem jártam ekkora „monumentális” nagy teremben, ahol az önmagában is tekintélyt parancsoló és szigorú külsejű Bodnár professzor fokozta az izgalmunkat, és felügyelte a felvételiző jelölteket

Akkoriban az irodalom írásbeli hasonló jellegű volt, mint az írásbeli érettségi, vagyis megadott témák közül választható dolgozatot, fogalmazást

kellett készíteni, amit a Kar profeszszorai, docensei javítottak, értékelték. A történelem írásbeli megírására délután került sor, hasonlóan az utóbbi évek történelmi tesztjeihez, nehéz volt, igencsak kifacsarta az ember erejét. De ez még mindig nem volt elég, hátra volt még egy logikai teszt kitöltése, ami ugyan nem volt kötelező a jelöltek számára, fakultatív alapon lehetett felvállalni ennek a megoldását még azon a napon este, amikor már csak támolygott mindenki a fáradtságtól. De hát ki merte volna ezt kihagyni? Hátha ezen múlik a bekerülésem? – így gondolkodott mindenki.

Aztán jött a szóbeli. Öt tagú bizottság előtt kellett bizonyítanunk, hogy mind szakmai, mind „egyéb” szem-

Dr. Zvolenszki Anikó egyetemi adjunktus, javítás közben

Irodalom-dolgozatok javítása

pontból alkalmasak vagyunk-e a választott szakma elsajátítására. A szóbeli bizottságban ugyanis az elnökön (nálam ő Kemenes Béla professzor úr volt) és a két tárgy kérdezőjén kívül jelen volt egy középiskolai tanár, és egy KISZ-vezető is (a fiatalabbak kedvéért, KISZ = Kommunista Ifjúsági Szövetség), aki bizony különböző kérdéseket tehetett fel „mozgalmi múltadról”, tevékenységedről.

Majd jött a hosszú várakozás, vajon kis (vékony) borítékot, vagy vastag, nagy borítékot hoz-e a postás? A nagy az nem jó, mert benne vannak az előzőleg beküldött bizonyítványaid, és a szöveg, „sajnos nem nyert”. De jött a kis vékony boríték, és aztán a csodálatos, szép egyetemi évek, ami persze azért nem volt mindig felhőtlen, de ennyi idő távlatából az is felmagasztosul.

Aztán – már diplomával a kezemben – átkerültem „az asztal másik oldalára”, fevéltelítettő lettem. Emlékszem, a hosszú, fárasztó vizsgaidőszak végén „felüdülésként” kapartam elő a régi, szerencsére elraktározott gimnáziumi jegyzeteimet és tankönyveimet, hogy felfrissíthessem az igencsak megkopott irodalomtudásomat, mert hát olyan szóbeli bizottságokban kellett az irodalmat kérdezni, ahol elnökként először Both Ödön jogtörténész professzor, majd Besenyei Lajos professzor

méregette a jelölteket, és bizony mindketten igencsak otthon voltak nemcsak a történelem, de az irodalom világában is. Mindig úgy éreztem, egy kicsit én is vizsgázom, jaj, csak legalább a nagy hülyeségeket vegyem észre, mert különben. En úgy gondolom, nem voltam egyedül ezzel az érzéssel, oktatóként, felvételiztetőként ezt sokszor éreztük mindannyian.

A nyolcvanas évek második felében irodalomból is megjelent a teszt jellegű írásbeli felvételi, és leváltotta az önálló témafeldolgozó feladatot. A professzorok megpihenhettek, a javítás minden szépségét, de inkább nyűgét, baját a fiatalabb oktatók „szenvedhették”. A professzorok feladata a kijavított és értékelt írásbeliket követően az volt, hogy a szóbeliken szerzett személyes tapasztalat után kiválaszthassák azokat a jelölteket, akik alkalmasak lehetnek a jogász szakma elsajátítására, majd gyakorlására.

Aztán a szóbelik is eltűntek... A hatalmas érdeklődés a jogász pálya iránt, a jogász-felvételizzők dömpingje meghaladta a szóbeliztetés lehetőségeit, egyedüli válogatási alap az írásbeli irodalom és történelem feladatok értékelése maradt.

Jómagam az irodalom feladatok javításában működtem közre, először csak javítóként, majd később a javítások felügyeletében, ellenőrzésében, felülvizsgálatában vettem részt.

S felvillannak előttem a képek: reggel 8 óra, láda-számbra állnak a javító tanteremben a javításra váró dolgozatok, jönnek a javításra ítélt kollégák. A törekenyebb, érzékenyebb fenekű hölgyek (köztük én is) kispárnával, Szondi Ildi az elmaradhatatlan cseresznyekupacával, amiből kérésre mindenkinek jutott, Révész Béla a több vizespohárnyi fekete

kávájával, Tóth Karcsi a rendeléseivel, mert hogy „mikor hozzák már a sört meg a pacalt”, jó munkához tudniillik sok-sok energia és jókedv szükségeltetik. S jött is az ellátmány a Dékániból: pacalt és sört ugyan nem kaptunk, de jöttek a szendvicsek, üdítők, literszámra a kávé, és persze a lelkesítés, hogy kitartás, már csak ötszáz, már csak kétszáz, már csak tíz dolgozat vár kijavításra, aztán mehetünk a sörpatikába leöblíteni a szenvedéseinket.

Mert, hogy szenvedés, az volt bőven. Először csak a nagymennyiségű dolgozat láttán (alkalmanként 1000–1500 irodalom és ugyanennyi történelem dolgozat), majd a sokszor alig értelmezhető javítási kód tanulmányozása kapcsán, és nem utolsó sorban a dolgozatok olvasása, sokszor silabizálása, értékelése kapcsán. De voltak vidám pillanatok is. Jöttek a könnyfakasztó, hatalmas gondolatok, de jöttek a sületlen, értelmetlen marhaságok is, amit a jelöltek követtek el dolgozataikban, felborzolva ezzel a javítók idegeit vagy éppen megmozgatva azok nevető izmait. Lelkesebb javítóink sokáig gyűjtögették is ezeket az aranyköpéseket. Talán ezek nélkül nem is lehetett volna elviselni a sokszor 14 órán keresztül tartó kényszerű bezártságot, mert hogy a javítást tanteremben kellett elvégezni,

a dolgozat onnan ki nem vihető volt. A gyorsabbak aztán előrementek, úgy este 8-10 óra után, hogy foglalhassák a helyet a sörpatikában a később végzőknek is, s jött a nagy megkönnyebbülés, készen vagyunk, mossuk le a fárasztó nap porát.

Hát, igen! Ez most már mind a múlté! Ahogy szokták mondani, egyik szemünk sír, a másik meg nevet. Volt benne sok hasznos, jó dolog, és volt benne sok munka, szenvedés. Megszűnik a felvételik korábbi rendszere, a jelöltek válogatása más módon történik a jövőben. Most még senki nem tudja felmérni, jobb lesz-e így. Jönnek a kérdések, ki lehet-e választani a legjobbakat, a pályára legalkalmasabbakat a középiskolás eredmények, az érettségi eredmények alapján? Tartok tőle, a szelekció ezután is meglesz, csak éppen nem a felvételik alkalmával, hanem később, bent az egyetemen. Ez fájdalmasabb lesz, mert egy, két vagy három évi gyötrelmes munka és több vizsga után derül majd csak ki, ha valaki „alkalmatlan”...

Gondolatait lejegyezte:

Juhászné dr. Zvolenszki Anikó
egyetemi adjunktus
egykori irodalom-dolgozat
javító, felvételiztető

Volt egyszer egy kari könyvtár...

**Beszélgetés Forrásné dr. Török Katalinnal,
a kari könyvtár utolsó vezetőjével**

Karunk szegedi életének kezdetétől (1921) építette saját jogi szakkönyvtárát, mely 2004-ben szervezetileg megszűnt, állománya beolvadt az Egyetemi Könyvtárba. Helyén Jogi Információs Kabinet kezdte meg működését.

– *Miért került sor a kari könyvtár megszüntetésére?*

– Az egyetemi integráció egyenes következménye volt az a terv, majd határozat, hogy egyesíteni kell az egyetemen belül működő sok kis könyvtárat. Az évtizedek alatt minden tanszék kialakította a maga kis olvasó/kutatóhelyét. Ráadásul a főiskolák egyetembe integrálódása után azonos gyűjtőkörű szakkönyvtárak, különböző helyen, párhuzamosan működtek egymás mel-

lett egy intézményen belül. Pl. az énekzene tanszék könyvtára a konzervatórium könyvtára mellett, két pedagógiai könyvtár stb.

Az új egyetemi könyvtár felépülése pedig lehetővé tette, hogy ne csak szervezetileg, de fizikailag is össze lehessen olvasztani a könyvtári állományokat.

Nos ennek „esett áldozatul” a jogi kar könyvtára is.

– *Mit jelent a változás az oktatók/hallgatók szempontjából? Milyen előnyökkel, hátrányokkal jár a változás?*

– Erről azt hiszem, majd fél- egy év múlva beszélhetünk igazán. Ha pénzügyi szempontból nézem: a karoknak ezután sem kerül kevesebbe a dokumentumok beszerzése, amennyiben a karonkénti hallgatói létszám alapján alapítják meg az egyetemi könyvtár költ-

A költözködés előtt

ségvetési keretét. Emellett az új épület működéséhez, fenntartásához is hozzá kell járulniuk.

Ha szakmai szempontból nézem: a szegedi jogi kar az egyedüli lesz a társkarok között, amelynek nincs szakkönyvtára. Debrecenben és Pécsen pl. nemhogy megszüntették, – pedig ott is végrehajtották az egyetemi integrációt, – hanem a közelmúltban adtak át új jogi-gazdasági szakkönyvtárat.

Az sem lehetett érv a megszüntetés mellett, hogy sokba került volna a kari könyvtár fejlesztése. Több átépítésnek, fejlesztésnek köszönhetően – amelyek a könyvtár által megnyert pályázatokból valósultak meg, – technikai felszereltségében és szolgáltatásaiban is korszerű szakkönyvtár volt. Elvész az a szakmai tapasztalat is, amelyre sok év alatt tetünk szert.

Az új könyvtárban különböző osztályokra kerültünk, más feladatokat kaptunk.

A hallgatók hamar megszokják a korszerű, szép könyvtárat. A PhD hallgatók pedig ezután is hozzájuthatnak a tanszékeken maradt értékes szakirodalomhoz.

Én továbbra is tartom a kapcsolatot a kar oktatóival, s megpróbálom elérni, hogy minél kevesebb hátrányt szenvedjenek a könyvtár megszűnése miatt. Az új vagy megváltozó könyvtári „kiszolgálásról” most nem beszélnék, hadd hívjam fel a figyelmet a dokumentum-

állományra, mely jelentősen változhat, „szegényedhet”. Eddig ugyanis a külföldi tanulmányutakon részt vevő oktatóink nem üres kézzel jöttek haza. Saját tudásuk gyarapítása mellett gondoltak otthoni könyvtárakra is. Mert magukénak érezték a kar könyvtárát.

Értékes könyvsorozatokkal, folyóiratokkal gazdagították, hogy csak néhányat említsek: kongresszusi kiadványok, spanyol lengyel, német munkajogi szakirodalom, mexikói, japán jogi tanulmányok, angol, francia statisztikai anyag, összehasonlító jog, francia, olasz, német folyóiratok.

– *Mi lesz a sorsa az állománynak?*

– A keresett, kurrens része szakolvasóba, szabadpolcra került, közel ugyanannyi kötet, mint amennyi a régi olvasóteremben volt. A többi pedig zárt, korszerű raktárba. Megőrzése tehát biztosított.

Ugyancsak a szakolvasóba került, ha nem is külön helyiségbe, de egy tömbbe az Európai Dokumentációs Központ anyaga, mely folyamatosan gyarapodik az Európai Unió jóvoltából; most újítottuk meg a szerződést az Európai Bizottsággal.

A tanszékeken ún. letétként maradtak szakkönyvek és olyan szakfolyóiratok, amelyek az oktatók mindennapi oktató/kutató munkájához szükségesek.

Nagyobb állomány – valójában a tanszék teljes anyaga – maradt a Nemzetközi Jogi Tanszéken.

– *Mi lesz a megszűnt kari könyvtár helyén?*

– Tudomásom szerint információs központ, rengeteg számítógéppel a kar hallgatóinak. Három volt kollégám maradt ott, kiváló informatikusok, tartani fogjuk a kapcsolatot.

Dr. Balogh Elemér
egyetemi tanár

Kitüntetések

Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt

Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár, a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék vezetője kapta 2004. március 15-én e szép elismerést. Jogi diplomáját 1972-ben szerezte Szegeden, kandidátusi értekezését 1984-ben védte meg; ugyanazon évben docensi kinevezést kapott, majd 1995-ben habilitált, s ezt követően egyetemi tanári kinevezést kapott. A tanszéket 1992-óta vezeti, jelentősebb egyetemi megbízatásai: 1989–1990 dékánhelyettes, 1990–1992 dékán, 1990–1999 az Egyetemi Tanács tagja, tagja a kari Tudományos Bizottságnak, a doktori iskolában programvezető, 1998-tól a Kari Doktori Tanács elnöke.

Tudományos közleményeinek száma kb. 130, ebből tankönyv, jegyzet: 10, hivatkozásai 100 fölött vannak. Nemcsak hazai, hanem nemzetközi tudományos körökben is rangos személyiség, különösen német nyelvterületen ismert kutató. Ezt igazolják pályázaton elnyert kutatói ösztöndíjai, konferenciákra, előadásokra szóló meghívásai. A Max Planck Társaság ösztöndíjasaként annak freiburgi kutatóintézetében egy évet dolgozott (1984/1985), majd karunk oktatói közül elsőként nyerte el az Alexander von Humboldt-ösztöndíjat, amely szintén hosszabb németországi kutatási lehetőséget biztosított számára. Alakulásától 1999-ig tagja volt az MTA keretében működő Magyar Kriminológiai Társaságnak. Alelnöke a Börtönügyi Társaságnak, tagja a Börtönügyi Szemle szerkesztőbizottságának, valamint az OTKA Társadalomtudományi Kollégiuma Állam- és Jogtudományi zsűrijének.

Miniszteri Elismerő Oklevél

Dr. Tóth Lajos egyetemi docens kapta 2004. március 15-e alkalmából ezt a Környezet- és Természetvédelem, a Vízügy, továbbá a Meteorológia területén adományozható elismerést.

Jogi diplomáját 1966-ban szerezte egyetemünkön. A Mezőgazdasági és Munkajogi Tanszéken előbb gyakornokként, majd tanársegédként, utóbb adjunktusként dolgozott. Kandidátusi értekezését 1984-ben védte meg, s ugyanezen évben docensi kinevezést kapott. Az Agrárjogi és Környezetvédelmi Jogi Tanszék vezetője 1995 és 2004 között. Tanszékvezetőként megszervezte az agrár- és természetvédelmi jog, 1988-tól a nemzetközi környezetvédelmi jog oktatását. Tudományszervezői munkája keretében jelentős szerepet vállalt testvéregyetemi szerződések és munkakapcsolatok létrehozásában. A Magyar Agrártudományi Egyesületnek 1996-tól tagja.

Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt

Dr. Újvári József egyetemi adjunktus részesült 2004. március 15-én ebben az elismerésben.

Jogi diplomáját 1971-ben szerezte egyetemünkön; ugyanez évtől egyetemi gyakornok, majd tanársegéd, 1976-tól adjunktus a Munkajogi és Szociális Jogi Tanszéken. Munkajogból főkéllégiumi előadásokat tart minden tagozaton, 1991-től kezdődően pedig, a kötelezően választható kéllégiumok rendszerének bevezetését követően, fakultatív előadásokat is hirdet. „Munkajogi előadások” c. jegyzete 2000-ben jelent meg. DAAD ösztöndíjasként egy évet (1979/1980) töltött a göttingeni egyetem munkajogi

intézetében, és több más európai egyetemen is dolgozott vendégkutatóként: Harkov (1972), Lipcse (1975), München (1978), Regensburg (1984). Rendszeres és magas szakmai színvonalon látott el fordítói feladatokat vendégprofesszorok mellett.

A kari Hallgatói Fegyelmi Bizottság elnöke 1997-től 2000-ig, 2001-től pedig a Szegedi Tudományegyetem Hallgatói Fegyelmi Bizottságának elnöke. Tagja a Megyei Jogász Egyletnek, valamint a Szegedi Ügyvédi Kamarának.

Rektori Elismerő Oklevél

Dr. Márkus Andrásné, karunk dékáni hivatalának vezetője kapta 2004. július 2-án ezt a szép elismerést.

Munkáját karunkon a Dékáni Hivatal előadójaként kezdte, majd a Tanulmányi Osztály csoportvezetője, 1989. óta a Dékáni Hivatal vezetője. 1986 szeptemberétől 1992. decemberéig, majd 1996-tól ismét a Kari Tanács választott tagja, valamint annak titkára. 1993. január 1-től 1995. szeptemberéig az egyetem rektora megbízta a Rektori Hivatal vezetésével. Munkatársaival és a hallgatókkal való kapcsolata példamutatóan jó. Munkáját nagy lelkiismeretességgel és kreativitással végzi. Vezetői munkáját a megbízhatóság, higgadság, a munkatársaival szembeni nagy empátiakészség jellemzi.

Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje

Dr. Bodnár László egyetemi tanár, a Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék vezetője kapta 2004. augusztus 20-án.

Jogi diplomáját 1968-ban szerezte karunkon *summa cum laude* minősítéssel. Végzését követően rögtön a Nemzetközi Jogi Tanszéken kapott beosztást;

kandidátusi értekezését 1984-ben védte meg, 1995-ben habilitált és ugyanez évben egyetemi tanári kinevezést kapott. A Nemzetközi Jogi Tanszéknek (1996 júliusától: Nemzetközi Jogi és Európa-jogi) Tanszéknek 1996-tól vezetője; 1984 és 1985 között dékánhelyettes, majd a JATE rektorhelyettese (1985–1990). Jelenleg az SZTE Állam- és Jogtudományi Kar Habilitációs Szakbizottságának elnöke, tagja a kari Doktori Tanácsnak és a Tudományos Bizottságnak, programvezető a kari doktori iskolában. Az évek során monográfiája mellett tanulmánykötetei és számos tanulmánya, több tucat egyéb közlemény jelent meg.

A nemzetközi joggal és az EU-jogal kapcsolatos konferenciák gyakori résztvevője, nemcsak belföldön, hanem külföldön is (Brno, Lipcse, Göttingen, Tübingen, Sonnenberg, Heidelberg, Stockholm). Előadásokat tartott több külföldi egyetemen német és angol nyelven (Sonnenberg, Turku, Lipcse, Heidelberg, Göttingen, Topeka, San Diego, Atlanta). Több olyan kutatási programban vesz részt, melynek témái átölelik a magyar jogrendszer közelítését az EU jogához, érintik az emberi környezet védelmét, a nemzetközi jog és az uniós csatlakozás hatását alkotmányfejlődésünkre. Több magyar és nemzetközi szakmai szervezet tagja, mint: International Law Association (ILA–Hungarian Branch), International Chamber of Commerce (ICC Párizs – Magyar Tagozat), az Európa Jogakadémia Délmagyarországi Regionális Központ elnöke, a Magyar Külügyi Társaság és a Magyar Jogászegylet tagja, a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara tanácsosa, az MKIK mellett szervezett Állandó Választott Bíróság bírója, a Dél-Afriakai Kereskedelmi Fórum tagja.

Diplomaosztó

Jogász szak

nappali tagozat: 55+213=268 fő
levelező tagozat: 95+96=191 fő
Kecskemét: 28+48=76 fő

Munkaügyi kapcsolatok főiskolai szak

nappali: 41 fő
levelező: 32 fő

Társadalombiztosítás főiskolai szak

nappali: 29 fő
levelező: 61 fő

PhD

2004. június 25-én tudományos doktori fokozatot (PhD) nyert:

Dr. Fábíán Ferenc alkotmánybírósági
főtanácsadó

Heka László tudományos munkatárs

Dr. Karsai Krisztina egyetemi adjunktus

Dr. Papp Tekla egyetemi adjunktus

A Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Tanácsa 2004. március 31-én *honoris causa* címmel tüntette ki *Lord Slynne of Hadley* urat (Egyesült Királyság), az angol Lordok Házának tagját; 2004. november 11-én (a Szegedi Tudományegyetem napján) *professor emeritus* címet adományozott *Dr. Molnár Imre* egyetemi tanárnak; a Klebelsberg Kunó-díj *emeritus* fokozatát adományozta *Dr. Veres József emeritus professornak*; Pro Universitate-díjat adományozott *Dr. Martonyi János* egyetemi tanárnak.

Díszoklevelet kaptak

(2004. szeptember 29.)

Dr. Boldvai-Günther Ernő	(rubin)	Dr. Nagy Barna	(gyémánt)
Dr. Lehoczky Károly	(rubin)	Dr. Oriold Béla	((gyémánt))
Dr. Posgay Béla	(rubin)	Dr. Turai Kis István	(gyémánt)
Dr. Katona Lajos	(vas)	Dr. Csernák Mihály	(arany)
Dr. Lipták János	(vas)	Dr. Csicsák Erzsébet	
Dr. Maján László	(vas)	Dr. Kikli Tivadarné	(arany)
Dr. Magyar Zoltán	(vas)	Diószegi József	(arany)
		Dr. Fleischmann József	(arany)
Dr. Balázs Vilmos	(gyémánt)	Dr. Kemecsei Lajos	(arany)
Dr. Bauernfeid Mihály	(gyémánt)	Dr. Kovács Erzsébet	(arany)
Dr. Daragus Ernő	(gyémánt)	Dr. Márton Mária	(arany)
Dr. Görgényi László	(gyémánt)	Dr. Várnay Péter	(arany)
Dr. Moyzes József	(gyémánt)	Dr. Vekerdy Tibor	(arany)

Jogi kari anekdoták

**Folytatjuk karunk anekdotákin-
csének közreadását. Ezúttal Veres
professzor urat kértük meg, hogy
válogasson emlékeiből.**

• *Nagy Károly* professzor (1932–2001) csodálatos memorizáló képességű, nagy tárgyi tudású, kiváló nemzetközi jogász volt, de óvatos fogalmazással sem lehetett mondani, hogy igazán jól fészült, választékos öltözetű ember benyomását keltette. Egy alkalommal, amikor Kecskeméten a Károli Gáspár egyetemen előadást tartott, az egyetem kapujában összefutott Bérczi professzorral és beszélgettek. Közben a tanulmányi osztályon keresték Bérczi professzort, amikor is az irodába belépett egy hallgató, hallván a kérdést, így nyilatkozott: „A professzor úr a kapuban egy hajléktalannal beszélget.”

• *Buza László* (1885–1969), a nemzetközi jog kiváló tudósa (27 évesen magántanár, 38 évesen már az MTA levelező tagja stb.) az „ideiglenesen” Szegedre került Kolozsvári Egyetem professzora kerek nyolcvan éves koráig aktív oktató volt itt, Szegeden (akkor még 70 éves korban nem volt kötelező nyugdíjba vonulni). A nagy tudású, a magához nagyon szigorú, rigorozusan pontos tudásból azért nem hiányzott a szarkasztikus humor sem.

Az 1950-es évek legelején Móra Mihály professzor volt a Polgári Eljárásjogi Tanszék vezetője. Budapesten lakott, soha nem költözött le Szegedre, s csak

az oktatási, vizsgáztatási napokon és a kari tanácsülés időpontjában tartózkodott a karon. Történt, hogy az egyik kari tanácsülési napon Móra professzor késve érkezett a kari tanácsülésre (ami általában d.u. 2 órakor kezdődött). Ahogyan említettem, Buza professzor rendkívül pontos ember volt. S mint a kar dékánja, percnyi pontossággal megkezdte az ülést; a késve megjelent professzort pedig így fogadta: „Kedves Móra professzor, bizonyára a nagyon szép Tisza parti Móra parkban sétálgatva elfelejtette az ülés időpontját”. Mire a válasz: „Téved dékán úr, én a »Búza« vendéglőben ittam a déli sörömet”. (Az idők folyamán már az adoma így hangzott: „Téved dékán úr, én az önről elnevezett »Búza« vendéglőben stb...” Ezt nem tartom valószínűnek, tudniillik ekkor még ügyeltek a formaságokra. Különben a Búza vendéglő még ma is működik a Szent István téren.)

• *Buza* professzor nem szívelhette az egyetemre politikai alapon besodródott oktatókat, főleg nem az egyetemi tanári címet alaptalanul vagy kevés alappal megszerzetteket. Az aposztrofált professzor nevét nem említem, már nem él, azt azonban meg kell említenem: az érintett professzor különben széles látókörű, nagy műveltségű ember volt annak ellenére, hogy az oktatott tárgyhoz úgymond nem sok köze volt. Egyik alkalommal, amikor már Buza professzor nem tudta magát tovább türtőztetni, a következő kijelentésre ragadtatta magát: „Kérem, elképesztő,

de ez az ember a szenilitásához lassan hozzá öregszik”.

- Amikor Debrecenben az Állam- és Jogtudományi Kar működését 1949-ben felfüggesztették, *Dezső Gyula* professzor (1887–1972) Szegedre került, magánjogot, majd munkajogot oktatott. Működése rövid ideig tartott (64 éves korában nyugdíjba helyezték). Szakirodalmi munkássága elismert volt, előadásai Szegeden azonban már a feleségének lediktáltak felolvasását jelentette.

Így történhetett meg, hogy előadásait a hallgatók nemigen látogatták. Szokása volt, hogy előadásaira egy vekkerórát is bevitt, amelyet 50. percnél csöngetésre állított. Egy alkalommal összesen egy hallgató jelent meg az előadásán. A professzor a következőket mondta: „Édes fiam (ízesen beszélt és mindenkinek tegezett), tudod, hogy mi az a *tres faciunt collegium*? Azt is tudod, nekem azért fizetnek, hogy órát tartsak, azért maradj itt.” A professzor és a hallgató ötven percen keresztül csendben üldögéltek. A professzor a csöngetésre felneszelt, majd dicsérettel elbocsátotta a hallgatót.

- Az ötvenes évek elején volt olyan tanulmányi előadó (politikai állás volt), akinek – a többi között – feladata volt az eredményes oktatás statisztikai elemzése is. Az elemzés realitását jelentette, hogy sem a nagyon jó, sem a nagyon rossz eredmény nem volt kíváncsú az oktatói tevékenység értékelésénél. Ezért *Dezső* professzor a vizsgáztatásokkor szigorúan strigulázott. Egy ilyen vizsgáztatásnál a tizedik vizsgázónál ezt mondta: „Édes fiam, nagyon szépen fellettél, de nem tudok Néked jelest adni, csak jót, mert a statisztikám a jelest már nem engedi meg.” *Oh tempora, oh mores!*

- *Martonyi János* professzor (1910–1981) az Államigazgatási és Pénzügyi Jogi Tanszék vezetője, aki már az egyetemet is kitüntetéssel (*sub auspiciis gubernatoris*) végezte, több nyelvet beszélő, nagyon felkészült oktató volt, aki azonban – az adott korszak kontrolljának kivédése érdekében (gondolom) – tankönyvének betűhív szövegéhez ragaszkodott. Így fordulhatott elő, hogy az egyik előadása közben, amikor a tárgyával kapcsolatos különböző nézeteket taglalta, elvettette a lapot, s miután az utolsó befejezetlen szó „külön...” volt, csak hosszabb keresgélés után tudta befejezni a nem túlságosan komplikált mondatot, s nagy lélegzetvétellel „...böző” után folytatta mondanivalóját. A hallgatói emlékezetben így maradt: Böző tanár úr.

- Az 1950-es, 1960-as években sem voltak túlfizetve az egyetemi oktatók. *Martonyi* professzornak három gyermeket kellett eltartani, s bár felesége diplomás tanárnő volt, a nevelés miatt munkát nem tudott vállalni. A professzor nagyon szigorúan osztotta be a családi jövedelmet – talán túlságosan is – s így fordulhatott elő, hogy amikor egyik alkalommal adjunktusát, *Szűcs Istvánt* (sajnos már ő sem él) elküldte kedvenc újságjáért (ami akkor 50 fillér volt), s ki akarta fizetni az újság árát, a meglehetősen kopott pénztárcájában csak 45 fillért talált. A professzor a pénzt a következő szavakkal adta át: „Pistám-Pistám itt van 45 fillér, 5 fillért már úgylis kiolvastál.”

Így maradt fenn ez a mondás, ha valaki nem akart vagy nem tudott valamit kifizetni: „Pistám-Pistám 5 fillért már úgylis kiolvastál.”

- *Antalffy György* professzor (1920–1993), az Állam- és Jogelmélet Tanszék vezetője a szakmai berkekben való jártasságán túl ragyogó társasági ember is volt, s a politikai életből is bőven kivette részét. Both Ödön docens, a Jogtörténeti Tanszék vezetője megszállottan szerette szakterületét, s mint vérbeli székelő meglehetősen kritikával szemlélte a Kar politikai mozgását. Both tanár úr szókimondó ember is volt, különösen akkor, amikor a sör fejadagjának mértékét nem tartotta be. Erre igen jó alkalmak voltak a kari névnapok. Az egyiken egymás mellé került a két kolléga és a vita máris elkezdődött. A különben is erős hangú Both tanár úr már nem volt képes hangerővel uralni a társalgást, ezért megfogta Antalffy professzor karját, s a következőket mondta: „Ide figyelj, Te nem is Antalffy, hanem egy baromfi vagy”. A megszólított nagy nyugalommal válaszolt: „Igazad van Döncikém, de jegyezd meg, hogy két f-fel és ypszilonnal.” (Ha hiszik, ha nem: ott voltam, hallottam.)

- Amikor *Bónis György* professzort (1914–1985) a jogtörténet európai hírnévét az 1956-os forradalom után *persona non grata*-nak minősítették az egyetemen, *Maday Pál* került a Jogtörténeti Tanszék élére. Igaz, később neki is távoznia kellett a Karról. (Nem politikai okokból.) Maday docens úr – tisztesség ne essék – nem szenvedett önbizalom hiányában és a látványos előadói stílust sem vetette meg. Pl. két szemüveg előadásbeli sűrű cserélések művészetét – szerintem – még ma sem lehet felülmúlni.

A sok-sok apró történetből csak két jellemző példát említenék. Tanár úr előadásait gyakran színesítette filozófiai fejtegetésekkel, ilyen esetekben

gyakran hangzott el: „Én és Kant már megmondtuk...” Azóta az idősebb korosztályban fel-fel bukkan ez a kiszólás, különösen akkor, amikor valakinek túlzott az önbizalma.

Tanár úr a vizsgáztatások során szeretett meghökkentő kérdéseket feltenni a vizsgázóknak. Ezek közül csak egyet említsünk. A kérdés így hangzik: „A királyok koronázásánál hol áll a kürtös”? A válasz csak egy lehetett: „A kürt mögött”. Ilyen és ehhez hasonló kérdések segítették a hallgatók jogtörténeti tudásának elmélyítését. (Rég volt.)

- *Schneller Károly* professzor (1893–1953) a Statisztikai Tanszék vezetője, a klasszikus magyar statisztikai oktatás képviselője aránylag fiatalon halt meg, amit betegeskedése és törekeny alkata is elősegített. 1945 és 1953 között, a legkiegyensúlyozatlanabb időben oktatott karunkon. A meghatározó szakmai érdeklődése nem volt jó hatással az aktuálpolitikai tájékozottságára. Az 1949. évi „első egyetemi reform” következtében kötelezővé vált az órákon való részvétel (a kötelező óralátogatás). Ugyanakkor a kor szellemének megfelelően az évfolyam tanulmányi csoportokra oszlott, s az egyes csoportok nevet is kaptak, így történhetett, hogy az egyik csoport az Oleg Kosevoj „a hős komzsolista” nevét vette fel, aki a névsor elején szerepelt. Professzor úr – kötelezettségének megfelelően – minden órán felolvasta a hallgatói névsort. A többszöri ellenőrzés során rádöbrent, hogy Oleg Kosevoj egyetlen egyszer sem jelent meg az órán. Bizonyos idő elteltével indignálódva megjegyezte: „Ejnye-ejnye, ez az Oleg Kosevoj slendrián ember, még egy órán sem volt itt.” (Ezt követően ő is megjegyezte, hogy ki is volt Oleg Kosevoj.)

• *Schultzeisz Emil* professzor (1899–1983) a debreceni Állam- és Jogtudományi Kar „felfüggesztésével” 1949-ben került Szegedre; és miután „egyesek” rossz néven vették, hogy az 1956-os forradalom időszakában az egyik rendezvényen mint nyugdíjas hadbíró tábornok, egyenruhában jelent meg, *persona non grata*-nak minősítve nyugdíjba helyezték.

A professzor úrról számtalan – szinte hihetetlen – történet keringett. Ezek közül kettőt említenék: az egyiket ő mondta el, a másiknak „szenvedő alanya” voltam. A professzort az első világháború vége felé mint fiatal egyetemi hallgatót karpaszományos honvédként behívták katonának. A vizsgákra nem tudott felkészülni, de rövid szabadságideje alatt lelkiismeretesen bejárt az előadásokra. Az egyik engedélyezett vizsgán az így szerzett tudással jelent meg, s némi fondorlatos rávezetéssel szóról-szóra elmondta a vizsgáztató professzor pár nappal korábban elhangzott előadásának szövegét. Mondanom sem kell, a hatás nem maradt el, a vizsga kitűnőre sikerült.

A rendkívüli memória hallható eredménye volt a professzor előadása. A saját tankönyvét teljesen szabadon úgy mondta el, hogy egy betűt sem hagyott ki. Egyesek az órán ujjal követték a szöveg sorait, s ha véletlenül mégis kimaradt például egy névelő, felszisszentek. (A példái viszont szárnyalóak voltak, különösen a nemi bűncselekmények területén.)

Az óralátogatást – kötelező lévén – ellenőrizni is kellett, amelynek legyszerűbb formája, a rendszeres névsorolvasás volt. Professzor úr először leültette az évfolyamot, mindenkivel röviden szót váltott és kérte, a következő órákon is arra a helyre üljön, amelyet akkor elfoglalt. A következő órán már leszidta azt a hallgatót, aki tévedésből (vagy szándékosan) más helyre ült, majd közölte a hiányzók nevét is. A professzor 1957-ben „elhagyta” a kart, s ma már az óralátogatás sem kötelező.

**Közreadja: Dr. Veres József
ny. egyetemi tanár**

